BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SIYASI HABER VE YORUM DERGISI-SAYI: 124-23 AĞUSTOS FIYATI: 5 TL

ZAMLAR VE FAŞİZM

DİSK İLKELERİ BİR KEZ DAHA ÇİĞNENDİ

GİRESUN VE ÇEVRESİNDE, MİSK'İ İLE TÜRK-İŞ'İ İLE GERİCİ-SARI SENDİKALARIN CİRİT ATTIĞI BİR DÖNEMDE BİLİNÇLİ İŞÇİLERİN DİRENÇLERİ İLE DİSK İŞÇİLER ARASINDA TUTUNMUŞTU. DİSK'İN BÖLGEDE TUTUNDUĞU İŞKOLLARINDAN BİRİ DE GIDA İŞKOLU İDİ. SÜT VE TEREYAĞI FABRİKASI, FIRINLAR GİBİ İŞYERLERİNDE DİSK'E BAĞLI GIDA-İŞ SENDİKASI ÖNEMLİ ADIMLAR ATMIŞTI. ANCAK BU ADIMLAR ATILIRKEN BAŞI ÇEKEN İŞÇİ LİDERLERİNİN "SİYASAL TERCİH"LERİNİ BEĞENMEYEN GIDA-İŞ ÜST YÖNETİMİ HAREKETİ TASFİYE ETME YOLUNU SEÇTİ. GIDA-İŞ ÜST YÖNETİMİ GEÇTİĞİMİZ AY SONUNDA ALDIĞI BİR KARARLA GİRESUN'DA GIDA-İŞ BÖLGE TEMSİLCİLİĞİNİN VE ŞUBESİNİN FESHEDİLDİĞİNİ BİLDİRİYORDU.

DİSK'e bağlı Gıda-İş Sendikası Giresun şubesine işçiler heyecanla, koşarak geldiler: Sendika genel merkezi tarafından şubeleri feshedilmişti. Şubenin yanısıra, bölge temsilciliği de yine genel merkez tarafından feshe uğramıştı. Gıda-İş genel sekreter yardımcısı Ayata Beğensel bir açıklama yapma gereği de duymamıştı. Bir iki söz gevelemeye çalışmış, ondan da işçiler pek bir şey anlamamışlardı.

Gıda-İş Giresun Şubesinin 700'ün üzerinde üyesi vardı. Ne olacaktı şimdi? bu işçiler Sendika ile olan ilişkilerini nasıl düzenleyeceklerdi?

MÜCADELE GEÇMİŞİ

Gıda-İş'in, Giresun şubesini kapatması gerçekten de çok şaşırtmıştı Giresun'lu emekçileri. Yalnızca gıda işkolundakiler değil, diğer işkollarındaki emekçiler de anlayamadılar alınan kararın gerekçesini. İşçiler DİSK'e güveniyorlardı. DİSK'in ilkelerini benimsemişlerdi. Son sözün tabana ait olacağına da inanıyorlardı. Daha önce Giresun'a bağlı Bulancak kiremit ve tuğla fabrikasında dalgalanmıştı DİSK'in bayrağı.

Sonra Keşap kiremit ve tuğla fabrikasındaki anlaşmazlık geldi. Sarı Çimse-İş kovuldu buradan. DİSK'in mücadelesi ile yüzde yüze yakın ücret artışı sağlanmış, çeşitli sosyal haklar elde edilmişti. 1 Mayıs, işçi bayramı olarak işverene kabul ettirilmişti.

Bütün bu mücadelelerde birlikte karar alınmış, birlikte davranılmıştı. Bu birlik ve dayanışma karşısında işverenler köşeye sıkışmışlardı.

İŞÇİLER DAVAYA SARILIYOR

Sonra ne oldu? Şubenin ve bölge temsilciliğinin feshi ile bu olumlu gelişmeye vurulan darbenin altındaki gerçek ne idi?

Son zamanlarda işçi sınıfının siyasal örgütü Türkiye İşçi Partisi'ne, onun üye ve sempatizanlarına karşı sendika üst yöneticilerinin besledikleri kin duygusu vardı bu darbenin temelinde.

TürkiyeIşçi Partisi'nin bölgedeki işçiler arasıda etkinliğe sahip olması, Genel Merkez'i bölgedeki işçilere "küstürüyor"du. Bunu kırabilmek için önce ne olduğu belirsiz bazı kişileri sendika işlerine bulaştırmak istediler. İşçiler, ekonomik mücadelelerinde genel merkezden yeterli bir destek görmüyorlardı. Neredeyse, kendi kaderleri ile başbaşa bırakılmışlardı.

Direnen, yalnızca işçilerdi. MİSK ve Tek Gıda-İş bölgede kol geziyordu. Buna rağmen işçiler DİSK'te kalmakta kararlı idiler. DİSK uğruna işten atılmayı bile göze almışlardı. Genel merkezlerinin kendilerine en küçük bir yardımda dahi bulunmadığı, bu nedenle de DİSK'e bağlı Gıda-İş'in itibarının hayli düşük olduğu bir dönemde bile Giresun'lu fırın işçileri MİSK'e itibar etmemişti. Kovmuştu bu sendika eşkiyalarını bölgelerinden.

GELEN İKİ "YAZI"

Oysa her şey çok olumlu başlamıştı. Giresun Gıda-İş şubesi, öncü sosyalist işçilerin çabaları ile kuruldu. Başlangıçta işler zor gidiyordu. Ama ileri adımlar atılıyordu. Gıda-İş genel sekreter yardımcısı Ayata Beğenel başlangıçta kuruluş çalışmalarına katılmış, evrakları dahi kendisi düzenlemişti.

Ama sonradan ortadan kayboldu. İşçiler kendi paraları ile bir bina tuttular ve sonra genel merkezden gelecek talimatları, önergeleri beklemeye koyuldular. Tam beş ay beklediler.

Bu arada neler oldu?

Bu süre içerisinde genel merkezden iki yazı geldi. Bunlardan biri oluşturulacak bir "yapı kooperatifi" ile ilgiliydi. Ayrıca bu kooperatifin arsa satın alarak faaliyete hemen başlaması için üyelerin katkısı "bekleniyordu"

Mücadelelerini sürdürebilmek için genel merkezden yönlendirici talimat ve destek bekleyen Giresun'lu işçilere gelen ilk yazı bu oluyordu. İkinci bir yazı daha geldi. Bu yazıda da, Giresun, Ordu ve civarının hiç tanımadığı ve ne oldukları belli olmayan iki kişinin bölgede örgütlenme çalışmaları ile görevlendirildiği belirtiliyordu.

NİÇİN SALDIRIYORLAR

Artık mesele yavaş yavaş su yüzüne çıkıyordu. Giresun ve civarında Gıda-İş' in örgütlenmesinde bilinçli ve öncü işçilerin başı çekmesi Gıda-İş genel merkezini korkutmuştu. Korkularını işçileri kritik bir dönemde yüzüstü bırakarak ve kendilerine bağlı iki kişiyi bölgeyi denetimle görevlendirerek gösteriyorlardı.

Sonunda Gıda-İş üst yönetimi kesin darbeyi vurma gereğini duydu. Gıda-İş genel sekreter yardımcısı Ayata Beğensel, geçtiğimiz ayın sonlarında bölge temsilciliği ve şube yönetim kurulu ile yaptığı bir toplantıda, gerek şubenin gerekse temsilciliğin sendika yönetim kurulu tarafından feshedildiğini bildirdi.

Böylece ilkel bir düşmanlık yüzünden, ilkel bir korku sonucunda, Gıda-İş üst yöneticileri Giresun'lu emekçilerin iki yıldır sürdürdükleri sendikal mücadeleyi bir kalemde silip atmaktan çekinmediğini gösteriyordu.

DİSK ilkeleri bir kez daha çiğneniyordu. Dün Kılınç gibileri binlerce işçiyi Petkim'de sendikasından atıyordu. Bugün onların benzerleri aynı korku ve aynı düşmanlık sonucunda güçlenen, yeşeren, giderek büyüyen bir tomurcuğa amansızca saldırıyorlar.

BANK-İŞ SENDİKASI GREVİ KALDIRMAK İÇİN İŞVERENDEN 582 BİN LİRA ALDI

Grevden sonra İtalyan Bankası tasviye edildi.

Maocuların yönetimde olduğu Bank-İş Sendikası, uzun süre devam eden grevin ardından Banka Komerçiyale İtalyana temsilcileriyle İstanbul'da 582.590 TL. karşılığında protokol imzaladı. Protokol, Bankanın tasfiyesi için grevin kaldırılmasın öngörüyordu. İstanbul'da dört, İzmir'de bir şubede toplam 200 işçinin sürdürdüğü grev böylelikle TürkiyeIşçi Sınıfı Tarihinde ilk kez, işverenin işyerini tasfiyesini kolaylaştırmak için para karşılığı kaldırılıyordu.

Tasfiye halinde Banka Komerçiyale İtalyana
erkesi Milano) İş a
le Bank-İş Türkiye Banka Sigorta Büro İşçileri Se
ikası yetkilileri arasında aşağıdaki hususlarda t
ir anlaşmaya varılarak işbu protokol imza edilmiş
ir.

1. Bankanın İstanbul ve İzmir Şubeleri ile
bunlara bağlı olan bütün ajans veya bürolarda uygulanmakta olan grevi Sendika 31 Mayıs 1977 Salı akşamı sona erdirmeyi taahhüt eder.

2. İşveren, grev sebebiyle Sendikanın yaptı
nı tevsik ettiği 582.590.- TL. masrafı 2 taksitte
ğin etmeyi taahhüt oder.

Bu tazminatın 291.290.- Türk Liralık bi
inci taksidi 1 Haziran 1977 Çarşamba günü Sendikay
denecek, ikinci taksit olan 291.290.- Türk Lirası d
Temmuz 1977 tarihinde Sendikaya ödenmek üzere Tasf
muru Prof.Dr.Reha PORCY'a depo edilecektir.

3. İşveren, tasfiye gereği akitlerini feshe
tiği işçilerden tasfiye döneminde çalıştırmak üzere
iledikleri tekrar işe almakta serbest olacaktır.

Tekrar işe alınmayanlar açısından herhan
ir şekilde fesih hakkının kötüye kullanıldığı iddi
söz konusu olmayacaktır.

ŞVEREN ADINA
RLO TAMBORİNİ

f.Dr.REHA PORCY

SENDİKA ADINA
ATİLLA ÖNER

ATİLLA AKSEL

YÜRÜYÜŞ
HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi: Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALSIZ ● Yazı İşleri Müdürü: Metin CULHAOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● YÖNETİM: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 ● İSTANBUL BÜROSU: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş İSTANBUL Tel: 26 35 67 ● ABONE KOŞULLARI: Yıllık: 200 TL, 6 Aylık: 100 TL ● Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 ● İLAN KOŞULLARI: Arka Kapak (Renkli): 15 000 TL, Arka Kapak (Siyah Beyaz): 12.000 TL, İç sayfalarda sutun sartimi: 40 TL, Yayın İlanları % 50 indirimlidir. ● BASKI: Daily News Web-Ofset Tesisleri

ZAMLAR VE FAŞİZM

YÜRÜYÜŞ

İkinci MC hükümetinin güvenoyu almasından hemen sonra başvurduğu önlemler, üçlü koalisyonun iktidar olmasının Türkiye için yaratabileceği uzun vadeli sonuçların daha açık biçimde ortaya çıkmasına olanak vermiştir. Hükümetin güvenoyu almasından sonra yoğunlaşan terör hareketleri, önemli olmakla birlikte madalyonun sadece bir yönüdür. En az bunun kadar önem taşıyan diğer gelişme, MC'nin, tekel zamlarıyla birlikte gündeme gelen ekonomik politikasıdır. Tekel zamları, MC'nin uygulamayı planladığı bir dizi ekonomik önlemin ilk adımı olmuştur. Tekel zamlarını temel ihtiyaç maddelerindeki diğer zamların izleyeceği, bu zamların yanında yüksek oranlı bir devalüasyonun hazırlıklarının yapıldığı, kimsenin yalanlamaya cesaret edemediği bir gerçektir. Hatta hükümetin sesi durumundaki basın organları, bu yeni ekonomik kararları şimdiden haber vermeye başlamışlardır. MC hükümeti, geniş kitleleri bekleyen zor günleri gizlemektense, ortamı ona göre hazırlama yolunu yeğlemiş gözükmektedir.

İlk bakışta bu gelişmelerde şaşılacak bir yan görülmeyebilir. Türkiye kapitalizminin bugünkü durumunda, hiçbir burjuva hükümetinin belirli ekonomik kararları uygulamaktan kaçınamayacağı, ötedenberi bilinen ve tekrarlanan bir olgudur. Fakat İkinci MC hükümetinin bu kararları alırken ve uygularken izlediği yöntem, üçlü koalisyonun amaçları ve niteliği üzerinde bir kez daha durulmasını gerektiren niteliktedir.

Birinci olarak üzerinde durulması gereken nokta, İkinci MC'nin söz konusu ekonomik kararları uygulamaktaki çabukluğudur. Bu çabukluğu açıklamak zor değildir. İkinci MC, almak ve uygulamak zorunda olduğu ekonomik kararları mümkün olduğu kadar önceden alarak ve uygulayarak. bu kararların geniş emekçi kitleler üzerinde yaratacağı tepkileri silecek zamana sahip olmak istemektedir. Fakat sorun böylece bitmemektedir. Hükümet, bu kez, ekonominin belirli sorunlarını bir süre için hafifletecek, daha doğrusu bu sorunları geçiştirecek önlemlerle yetinmemektedir. Emperyalizmin isteklerini ve büyük burjuvazinin sorunlarını, kapitalizmin mantığının izin verdiği ölçüde, daha uzun vadede karşılayacak ve çözecek geniş kapsamlı bir "istikrar demeti" uygulamak kararındadır. Böylesi bir istikrar demeti ise, bir yanda emperyalizmi ve büyük sermayeyi, diğer yanda geniş emekçi kitleleri çok daha kesin bir saflaşmaya itecek niteliktedir. Bu çok daha kesin saflaşmanın doğuracağı çok daha sert mücadeleleri ve tepkileri göze almış olmak, İkinci MC' nin uzun vadeli bir iktidar stratejisini benimsemiş olmasını gerektirir. Hükümetin ilk icraatlarından çıkarılması gereken ilk sonuç budur.

Bu sonuçtan çıkartılması zorunlu olan başka sonuçlar da vardır. İkinci MC'nin uzun vadeli bir iktidar stratejisini benimsemiş olması, Türkiye üzerindeki faşist tehlikenin daha geniş boyutlarda ele alınmasını gerektirmektedir. Ülkemiz üzerindeki faşist tehlikeyi, dar anlamda, sadece açık teröre dayanan bir diktatörlüğün kurulması tehlikesi olarak görmek ve anlamak, bugünkü koşullarda son derece eksiktir. Böyle bir tehlike vardır ve ciddi bir tehlikedir. Fakat emperyalizmin ve büyük sermayenin planları, sadece açık teröre dayanan bir diktatörlüğün kurulmasının nesnel ve öznel koşullarıyla sınırlı değildir. Açık teröre dayanan bir diktatörlüğün nesnel ve öznel koşulları yaratılabilir de, yaratılamayabilir de. Bu koşulların yaratılmasından bir ölçüde bağımsız olarak, emperyalizm ve büyük sermaye, bütün olanaklarıyla burjuva demokrasisinin sınırlarını daraltmaya, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin ekonomik ve demokratik kazanımlarını derece derece ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Böylece, burjuva demokratik yönetim biçimleriyle, belirli faşist yönetim biçimlerinin bir ölçüde kaynaştığı bir rejim yaratılmak istenmektedir. Bilimsel sosyalist teori, burjuva demokrasisi ile faşizm arasındaki böyle "ara" rejimlerin varolabileceğini saptamaktadır. Türkiye'de faşizme karşı verilecek mücadelenin başarısı, dar anlamdaki faşizm tehlikesinin ötesinde, büyük, tekelci sermayenin bu iktidar stratejisinin kavranmasına bağlıdır.

Kuşkusuz, hangi anlamıyla olursa olsun bir faşizm tehlikesinden söz edilebilmesi için, bu tehlikenin ne anlama geldiği belli olmayan bir "baskı rejimi"yle karıştırılmaması gerekir. Faşizmi ve faşizm tehlikesini, genel olarak baskı rejimlerinden ayıran temel farklılık, faşizmin ve faşizm tehlikesinin emperyalizmin ve büyük sermayenin *en gerici, en saldırgan, en şoven, en işbirlikçi* güçlerine dayanmasıdır. Ülkemizde de faşizm tehlikesinin gelişmesini, bu en gerici, en saldırgan, en şoven güçlerin durumuna bağlı olarak değerlendirmek gerekir. İkinci MC hükümetinin giriştiği ekonomik önlemler dizisinin ikinci önemli sonucu da, burada yatmaktadır.

İkinci MC hükümeti tarafından alınan ve alınacak ekonomik önlemlerinen büyük özelliği, tümünün, emperyalizmin isteklerine göre planlanmış olmasıdır. MC'nin ekonomik önlemler dizisi, temelde, büyük ve tekelci sermayenin sorunlarını çözmeye yöneliktir; fakat bu sorunların çözümü doğrudan doğruya emperyalizmin yerli büyük sermayeye destek kapılarının açılmasına bağlıdır. Büyük sermayenin temel sorunlarının çözülebilmesi için emperyalizmin kredi kuruluşlarının musluklarının açılması zorunludur. Bunun için koşulan şart, iç fiyat düzeyinin yükseltilmesi ve yüksek oranlı bir devalüasyondur. Yerli büyük sermayenin emperyalist tekellerle işbirliğinin sıkılaştırılması da, hızlı bir enflasyonu ve yüksek oranlı bir devalüasyonu zorunlu kılmaktadır. İkinci MC'nin ekonomik önlemler dizisinin mantığı da kısaca budur.

Böylesi bir ekonomik politikayı, kapitalist ekonominin canlandırılması için uygulanan olağan bir burjuva ekonomi politikasıyla özdeş saymak mümkün değildir. İkinci MC'nin ekonomi politikası, ekonomik sonuçlarından çok daha önemli politik ve sınıfsal sonuçlar doğuracaktır. İkinci MC'nin ekonomik politikasının kaçınılmaz sonucu, emperyalizme bağımlılığın artması, büyük ve tekelci burjuvazi içinde en işbirlikçi, en gerici, en saldırgan unsurların güçlenmesi olacaktır. Bu politik düzeyde, büyük burjuvazi içindeki faşist eğilimlerin güçlenmesi, giderek hakim duruma gelmesi; Türkiye'deki sınırlı burjuva demokrasisi ile faşist yönetim yöntemlerinin daha sıkı bir biçimde birleşmesi demektir. İkinci MC hükümeti, izleyeceği ekonomi politikasıyla, kendisini iktidara getiren güçlerin toplum üzerindeki egemenliklerini güçlendirmeyi, böylece kendi iktidarının temellerini de sağlamlaştırmayı planlamaktadır.

Buraya kadar çıkarılan iki önemli sonuç, Türkiye'de faşizme karşı sürdürülecek mücadele açısından önemli ipuçları vermektedir. Daha doğrusu, anti-faşist mücadelenin evrensel ve temel ilkelerinden birini Türkiye somutunda da doğrulamaktadır. Bu ilke şudur: Faşizme karşı mücadele, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin ekonomik ve demokratik haklarının savunulmasına dayanmak zorundadır. Faşizme karşı mücadele, emekçi kitlelerin güncel ekonomik ve demokratik talepleri için mücadeleyle birleştirilmelidir. Geçmişte ve bugün bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de emperyalizm ve tekelci sermaye, faşizme doğru ilerleyişini kitlelerin ekonomik ve demokratik haklarına karşı yöneltti̇ği saldırıya dayandırmaktadır. Faşizmin önlenebilmesi, bu saldırının geriletilmesine, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin bugünkü mevzilerinin korunmasına ve geliştirilmesine bağlıdır.

Tarih, büyük sermayenin ekonomik alandaki saldırısının, politik alandaki saldırısı yanında küçümsenmesi yanılgısını acı bir biçimde çürütmüştür. Hele ekonomik bunalımların kapitalizmin ve burjuva iktidarlarının çöküşünü kendiliğinden hızlandıracağı, bu yüzden faşizmin de aslında bir son "çırpınış" olduğu hatasını hiç affetmemiştir. Bu hatayı Türkiye'de de yaşamak zorunlu değildir. İkinci MC hükümetinin aldığı ve alacağı ekonomik önlemlerin üzerine, "bugün için kaçınılmaz olduğu" ya da "bir CHP hükümetinin de buna mecbur olduğu" gerekçeleriyle gitmemek, meydanı bütünüyle gerici güçlere bırakmakla eş anlamlıdır. Bütün demokratik güçler ve bu arada CHP, faşizme karşı mücadelede ne ölçüde kararlı olduklarını, yalnız İkinci MC'nin açık politik saldırılarına karşı direnerek değil, aynı zamanda kitlelerin ekonomik haklarına da ısrarla sahip çıkarak göstermek zorundadırlar.

KARANLIKTA İLERLEYEN İKTİDAR

"- Demirel'in bazı önerileri Askeri Şura'da geri çevrildi...."

YÜRÜYÜŞ'ün geçen sayısındaki haber, 'geçtiğimiz hafta, kamuoyunu en çok meşgul eden olay oldu.

Güvenilir kaynaklardan edinilen bilgilere dayanan haber, Vatan ve Hürriyet gazetelerinde sürdürülerek, kamuoyunun doğal olarak merakla beklediği konuya ışık tutuldu.

1. Haziran'dan beri Kara Kuvvetleri Komutanlığı boş bulunuyordu. Hemen herkes bu konudaki kararın, 3 Ağustos'ta yapılacak Yüksek Askeri Şura toplantısında çözüme vardırılacağını beklerken, toplantıları günler, haftalar izledi ve bu konudaki düğüm giderek yoğunlaştı.

DEMİREL DİRENİYOR

Ne oluyordu?

MC'nin konuya bakış açısı ve yaklaşım eğilimi neydi?...

MC partileri 3. Ordu komutanı Orgeneral Ali Fethi Esener üzerinde ısrar gösteriyordu. Geçtiğimiz haftanın sonuna kadar bu konuda net bir gelişme olmuyordu ama söylenenlere bakılırsa Demirel ve ortakları diretiyorlardı. Genelkurmay başkanı Orgeneral Semih Sancar'ın desteği de Demirel yönündeydi....

Vatan ve Hürriyet gazeteleri geçtiğimiz haftanın ortasında konuyu, elde edilen bilgilerin çerçevesinde aydınlatmağa çalışırlarken Sancar Perşembe günü, bir açıklama yapmak gereğiniduydu.

Sancar'ın açıklaması son derece sert bir tepkiyi dile getiriyordu. Sancar yayınları "rencide edici ve sorumsuzluk örneği" olarak niteliyor ve bu yazıların sahiplerinin zararlı çıkacağını belirtiyordu.

SERT TEPKİ....

Oysa Kara Kuvvetleri Komutanlığına yapılacak atama konusunda basında ilk iddialı haber, elmanın iki yarısı gibi AP ve MHP'li olarak tanınan Tercüman'da çıkmıştı. Tercüman'ın önceki Pazar günkü sayısında, Orgeneral Esener'in Kara Kuvvetleri Komutanlığına atayan kararnamenin cumhurbaşkanına sunulduğu haberi yer alıyordu. Haberi okuyanlar, metnin son bölümündeki ifadelerden bir şey anlamadıklarını saklayamıyorlardı.

Haberin son bölümünde şu ifadeler yer alıyordu:

"- Ayrıca Akdeniz Haber Ajansı muhabirinintesbitlerine göre, kararnamenin onaya sunulması sırasında, olaya Genelkurmay Başkanı Org. Sancar'ın eşi Refika Sancar'ın müdahele çabaları olmuştur. Bayan Sancar'ın Yeşilköy Askeri Hava Alanına inildiğinde Birinci Ordu Komutanı ve halen Kara Kuvvetleri Komutan Vekili olan Org. Adnan Ersöz'ün istifa etmiş olması sebebiyle askeri karşılama töreni sırasında ağladığı bildirilmitir...."

Orgeneral Sancar, bu haber üzerine hiç bir tepki göstermiyor, ancak basında yer alan diğer haberlere sert bir dille cevap veriyordu.

Aynı haberin en son bölümünde şunları yazıyordu:

"- Orgeneral Sancar konu ile ilgili hiçbir telkin ve tesir altında kalmayıp Askeri Şura kararlarının eksiksiz uygulanmasında ısrarlıdır..."

İSTEKLER VE ADAYLAR

Oysa Cumhurbaşkanı Korutürk de, kendisine Demirel tarafından Cuma günü sunulan Esener'in kararnamesini imzalamamakla Şura'nın genel eğilimini dikkate alıyor olmalıydı.

Korutürk'e yakın çevrelerden edinile bilgilere göre, Cumhurbaşkanı geçen yıl Hava Kuvvetleri Komutanlığına yapılan ve daha sonra yargı kararlarıyla düzeltilen uygulamayı tekrarlamak istemiyordu.

YÜRÜYÜŞ'ün baskıya hazırlandığı sırlarda, Korutürk'ün, Esener kararnamesini onaylamadığı haberleri başkentte konuşuluyordu.

Durum bu noktada nasıl bir gelişmeyi gösterecektir?

Buna bugünden bir cevap vermek mümkün değilse de, atamalar 28 Ağustos gününe kadar geciktiği takdirde üç ordu komutanının da emekliye ayrılmaları ve en kıdemli komutan sıfatıyla Ege ordusu komutanı Orgeneral Kenan Evren'in Kara Kuvvetleri Komutanlığı görevine getirilmesi gerekmektedir.

Ancak ısrarla ileri sürülen bir başka habere göre de, Demirel bu konuya da itiraz ediyordu. Demirel'in Esener'den sonraki adayının Milli Güvenlik Kurulu Sekreteri Orgeneral Nurettin Ersin olduğu belirtiliyordu.

Ancak Ersin'in ordu komutanlığı yapmadığı da ekleniyor, ordu komutanlığı yapmamış bir kimsenin kuvvet komutanlığına getirilmesinin sakıncalarına işaret ediliyordu...

Demirel'in Cumhurbaşkanı Korutürk'e önerileri konusunda çok ısrarlı olduğunu duyurduğu, hatta istifaya kadar gidebileceğini ihsas ettirdiği iddia ediliyordu.

MUSA ÖĞÜN SAHNEDE

Nitekim konuya ilişkin olarak geçtiğimiz Perşembe günü bir açıklama gereğini duyan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit "Cephe orduyu etkilememelidir" diyor ve şunları ekliyordu:

"- İçinde bulunduğumuz koşullarda, Sayın Cumhurbaşkanı, bir hükümet bunalımına yol açma kaygısını duymaksızın, Türk Silahlı Kuvvetleriyle ilgili kaygıları giderebilecek durumdadır..."

Ecevit, Birinci MC döneminde Demirel'in zaman zaman bu silahla köşkten kararname geçirdiğini biliyor olmalıydı. Ve açıklamasında bu bölüme dikkatlice yer vermesi aynı gelişmenin tekrarlanmasından duyduğu kaygıyı dile getiriyordu...

Gelişmeler bir KKK düğümü üzerinde yoğunlaşırken bu yıl emekliye ayrılan Korgeneral Musa Öğün Genelkurmay Başkanını Askeri Savcılığa şikayet etti ve hakkında soruşturma yapılması gerektiğini bildirdi.

Korgeneral Öğün, bir süre önce çıkan "ihtilal teşebbüsü" söylentilerine kendi ismi karıştığı halde Sancar'ın kayıtsız kaldığını ilerisürüyor, genelkurmay başkanını kamuoyuna gerekli açıklamayı yapmamakla suçluyordu...

Suçlamalardan sıyrılmaya çalışırken:

TÜRKEŞ NAZİ OLDUĞUNU İTİRAF EDİYOR

İkinci MC hükümetinin kurulmasından sonra, Milliyetçi Hareket Partisi içinde eskisinden de sert, mutlak bir disiplin sağlama çalışmalarının yoğunlaştığı anlaşılıyor. Faşist partinin yayın organlarından öğrenildiğine göre, parti yöneticileri 1977 seçimlerine kadarki dönemi "demiri eritinceye kadar sabır" dönemi olarak değerlendirmekte, bugün ise "ikinci Ergenekon'dan çıkış zamanı"nın geldiğine inanmaktadırlar. Bu, faşist partinin literatüründe, geniş kitleleri kandırma ve iktidarda kökleşmeye doğru bir huruç hareketi anlamına gelmektedir. MHP yöneticileri bu huruç hareketine girerken, bir yandan kendisini barışçı bir parti olarak · tanıtmaya çalışmakta, diğer yandan, bu propagandaya aykırı düşecek "kavram"ları örgüt içinde kesinlikle yasaklamaktadırlar.

Yasaklanan kavramların başında "milliyetçi-toplumculuk" kavramı gelmektedir. MHP şefleri, komandolarına, partinin "milliyetçi-toplumcu" olarak bilinmesinin, "nasyonal-sosyalist" yani Nazi niteliğini hatırlatarak, bu sloganın kullanılmamasını istemektedirler. Faşist partinin organlarından "Devlet"gazetesininİkinci MC'nin güvenoyu almasından sonraki ilk sayısının en önemli yazısı bu konuya ayrılmış, Türkeş'in ilgili bir konuşması yayınlanmıştır. MHP'nin en son Yüksek Danışma Kurulu toplantısında yapıldığı anlaşılan bu konuşmada, MHP'nin Nazi olmadığı açıklanmaya çalışılırken, gerçekte partinin Nazi karakteri düpedüz itiraf edilmektedir.

"MHP, NAZİ DEĞİLDİR, NAZİ'DEN DE FAZLADIR!"

Türkeş, MHP'yi nitelemek için "milliyetçi-toplumcu" deyiminin kullanılışını, "bir zamanlar ortaya çıkan bazı kimselere" bağlamaktadır. Gerçekte "bu bazı kimseler" arasında bizzat kendisi ve diğer tüm MHP şefleri bulunmaktadır. Türkeş'in kendisi, "milliyetçi-toplumculuk" sloganını, sadece "düşmanlarının istismarı üzerine" yasakladıklarını söyleyerek, gerçekte bu sloganın yaratıcılarının kendileri olduğunu belli etmektedir. 12 Mart mahkemelerinde ~~"milliyetçi~~-toplumculuğu" iddianamelere geçiren savcıların kimlere yakın olduğu bilinmekteder. Aslında şimdi sıkışmış olan, faşist şeflerdir. Ergenlik çağındaki beyinleri şaşırtmanın yeni yollarını aramaktadırlar. Fakat buna kendi beyinleri de yetmemektedir.

MHP'nin "nasyonal-sosyalist" olmadığını kanıtlamak için yaratılan gerekçe şudur: "Bizim doktrinimizin adı DOKUZ IŞIK'tır. Bunun içinde Milliyetçilik var, Ülkücülük var, İlimcilik var, Ahlakçılık var, Toplumculuk var... Toplumculuk da var. Dokuz Işık bu bütündür. Ama diğer yedi ilkeyi bir tarafa bırakıp, onun diğer yedi ilkesini silkeleyip bir tarafa bırakıp, 'biz milliyetçi-toplumcuyuz' diye ortayaçıkmak olmaz ve aynı zamanda bizi, haksız ve düşmanlarımızın iftiralarla, hücumlarla yıpratmasına, yaralamasına sebep olacak bir takım ithamlara maruz bırakır."

Evet, MHP'nin Nazi olmadığını ispatlayan gerekçe budur: MHP sadece Nazi değildir, Nazi'den de fazladır!

MEĞER TAKLİTÇİ DEĞİLLERMİŞ...

MHP şefine göre, "MHP ne nazi ne de faşisttir". Ama nazizmeve faşizme karşı olduğu için değil, "ne İtalyanların taklitçisi ne de Almanların taklitçisi" olduğu için!

Hitler nazizminin ve Mussolini faşizminin hükmünün infaz edilmesinden beri, dünyadaki faşist hareketlerin hemen hiçbiri açıkça bu adları almış değildir. Bütün faşist hareketler, kendilerine "milliyetçi hareket", "sosyal hareket" ve benzeri birtakım adları yakıştırmışlardır. Yeniden doğan faşist hareketlerin hiçbiri, klasik sloganlarıolduğu gibi kullanmamış, onlara birkaç yenisiniekleyerek "sadece Nazi olmadıklarını" göstermeye çalışmışlardır. Üstelik, Almanya ve İtalya dışındaki ülkelerdegelişenfaşist hareketler, Almanya ve İtalya doğumlu "nazizm" ve "faşizm" adlarını aynen almayı milliyetçiliklerine de yediremernişlerdir. Taklitçilik saymışlardır. Tıpkı bugünkü MHP şefleri gibi.

BOYUNLARI KILDAN İNCE

MHP'de uygulanmaya başlanan "milliyetçi-toplumculuk" sloganını kullanma yasağı, sonderecesıkı tutulmaktadır. Türkeş'in aynı konuşmasında bu yasağın sıkılığı şöyle dile gelmektedir: "Hiç kimse kendi kendine 'bana göre şu şöyledir' diyemez. Eğer derse, o zaman onun yeri bu bayrağın altı olamaz, kendine yer beğenmesi lazımdır. Bu bayrağın altında herşey düşünülmüştür, herşeyin çerçevesi tesbit edilmiştir."

Türkeş, bu yasağa nasıl uyulacağını da, Osmanlı padişahının "azil" emri üzerine sakalını kendi eliyle kaldırıp boynunu cellada uzatan sadrazam örneğini vermektedir. Sonra da şöyle demektedir: "Ulu Emr'e itaat! Türk'ün kuvveti buradan gelmiştir. .Onun için tamimlerimiz unutulmamalı, emirlerimiz unutulmamalıdır."

MHP örgütüne konan yasak da, yasağın uygulanışı da, MHP ile faşizm arasındaki ilişkiyi açıkça ortaya koymaktadır. Boyunları kıldan ince ise, kendi bileçekleri iştir.

açığa

HER KADEMEDE SORUN

Gelişmelere geniş bir çerçeveden bakılınca Demirel'in neyin peşinde olduğu sorusu ortaya çıkıyordu. Meclisler tatile girmediği halde fiilen bir tatil dönemini yaşıyordu. Meclis Başkanının seçilmesi sorunu cepheci ortaklar tarafından gündemden ısrarla kaydırılmıştı.

Meclis üzerindeki belirli bir kilitlenmeye ek olarak KKK ataması da bir kilitlenmeye uğruyordu...

Bu arada Sırrı Atalay'ın Senato Başkanlığının Anayasa Mahkemesince iptali de öğreniliyordu.

Anayasa Mahkemesi Atalay'ın Senato Başkanlığına seçilmesiyle ilgili olarak AP'nin yaptığı itirazı uygun buluyor, usül yönünden bozuyordu.

Meclis Başkanlığından sonra Senato Başkanlığı sorunu ortaya çıkıyordu..

ZAM ZİNCİRİNDE İLK HALKALAR

Geçtiğimiz haftanın başlarında kamu oyu bir zam furyasının ilk habercisiyle de tanışıyordu.

Tekel maddelerine büyük ölçüde zam yapılmıştı.

Zam kararı Ramazan'ın bir gün öncesinde açıklanıyor ve duyulacak tepkinin önlenmesi içn bu kurnazlığa sapılıyordu. Tam MC yapısını ele vermesi bakımından ibret verici bir tezgah sergileniyordu.

Tekel maddelerine yapılan zammı diğer zamların izleyeceği haberi kamu oyunu allak bulllak ederken, sessiz sedasız zamlar çeşitli mallara birbiri ardına bindiriliyordu.

İkinci MC, en az birinci yüzünün azgınlığıyla Türkiye'de toplumsal yaşamı darmaduman etmeğe hızla ilerlemektedir.

Aslında MC ortakları da ne sanıldığı ne de göründükleri kadar rahat değildirler.

Devlet aygıtını tam bir militan karargahı haline getirme çabaları artırılarak sürmektedir.

Bu arada MHP'nin meşrulaşma kaygı ve çabaları da sürmektedir. Resmi açıklama ve demeçlerin satır aralarına da yansıyan çabalar CHP'ye yönelik olarak devam etmektedir.

Türkiye'deki demokratik özlemlerin temsilcisi sıfatıyla CHP'den alınacak bir temizlik belgesi MHP'nin işine çok yarayacaktır.

SOĞUK SAVAŞ

MHP'nin bir yandan AP içindeki MHP eğilimlilerle dirsek temasını yitirmediği ve AP içinde bu unsurları truva atı gibi tuttuğu gerçektir.

Bütün bu görünüm ardında AP ile MHP arasında bir soğuk savaş da sürmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığındaki uygulamalar MHP'yi fazlasıyla tedirgin etmiş gözükmektedir.

Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü görevinden Ayvaz Gökdemir'in alınması ve bakanlık müsteşarlığına koyu AP'li olarak bilinen Abdurrahman Demirtaş'ın atanması MHP'yi çileden çıkarmaya yetmiştir.

MHP'nin tepkisi Alpaslan Türkeş diliyle Demirel'e de baskı şeklinde gösterilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığındaki sürtüşme, karşılıklı ödünler yoluyla tamir edilmeğe çalışılmaktadır. MHP, Ayvaz Gökdemir'in boş bulunan Talim Terbiye Dairesi Başkanlığına atanmasını istemektedir. Ancak, Ali Naili Erdem'in elini vermekle vücudunu kaptırdığına yakından tanık olan Nahit Menteşe MHP isteklerine kulak asmıyor görünmektedir.

MC İLERLEMEYE ÇALIŞIYOR

Aslında bu imajla AP de bir meşrulaşma peşindedir. Milli Eğitim Bakanlığında değişen şimdilik bir şey yoktur. Menteşe'nin Hürriyet gazetesine sırtı dayayarak "güven" ve "ılımlı" bir propaganda kampanyası yürüttüğü gözlenmektedir.

Öte yandan bu yakında devlet dairelerine yeniden bir kadro hücumu planlandığı da bilinmektedir.

On binlerce memur kadrosu faşist militanlara tahsis edilmeğe çalışılınaktadır.

İkinci MC tüm karanlığıyla ilerleme çabasındadır...

MHP'li Bakanlar zamları istifçi ve karaborsacılara önceden haber verme görevini üstlendiler

Tekel ürünlerinde yüzde 25'den başlayıp, yüzde 150'ye kadar uzanan zam dizisi, çok sayıda yeni "yıldırım" zamla sürecek. İlk sırada, ilaç, benzin, mazot, gaz elektrik, kömür ve Sümerbank ürünleri var.

Sıradaki zamlardan ilaçla ilgili olanı, MHP'li Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Cengiz Gökçek tarafından, istifçi ve karaborsacılara şimdiden duyurulmuş bulunuyor. Tıpkı, ülküdaşı Gümrük ve Tekel Bakanı Gün Sazak'ın yaptığı gibi...

Büyük basın, MHP'li Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı'nın zam muştusunu gizledi. Hatta kendisini, "Zam yapılmayacak" dedi diye manşete çıkarttı. MHP'li bakanın açıklaması, ilerici tanınan basında ise, özel sektörü ilaç konusunda "yapay darlık" yaratmakla suçladıbiçiminde değerlendirildi. İlerici tanınan basındaki budeğerlendirmelerinMHP'nin kitle desteği sağlamak için bir süredir döt elle sarıldığı görünüşteki sloganlarına ihmal edilemeyecek bir destek olarak kullanıldığında kuşku yok.

Gerçekte, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Cengiz Gökçek, "1976 Ağustos ayından bu yana geçen zaman içinde döviz kurlarındaki değişiklik gözönüne alınarak ilaç hammadde indeksleri üzerinde yeni bir çalışmaya başlandığını" söylemişti. Bunun anlamı açıkça zamdı.

1976 Ağustos ayından bu yana döviz kurlarında Türk Lirası aleyhine yüzde 10 oranında değişiklik olmuştu. Bir başka deyişle Türk Lirası yabancı paralar karşısında yüzde 10 oranında düşürülmüştü. İlaç zammına, en azında bu orandan başlayarak hazırlanılmaktaydı.

Türkiye'de belli çevrelerde kaçınılmaz kabul edilen zamlar, gerçekte, uygulanan dışa bağımlı kapitalist ekonomi politikasının sonucudur. Türkiye'de, kapitalizmin yaşatılabilmesi için kredi muslukları hesapsızca açılmakta, para matbaaları tam kapasiteyle çalıştırılmakta ve kamu kesimi büyük sermaye için israfçı bir "sağmal inek" rolü oynamaktadır. Bu mirasyedi politikası zaman zaman kaçınılmaz tıkanıklıklarla karşılaşmaktadır. Tıkanıklıklar büyüdüğünde, emperyalizmin uluslararası örgütlerinin de devreye girmesiyle "istikrar önlemleri" adı verilen bazı uygulamalara gidilmektedir. İstikrar önlemlerinin günlük dilde "kemerleri sıkma" diye bilinmesi, bu konudaki geçmiş yılların uygulamalarınınacı bir biçimde öğrettiği derslerdendir.

MC ortaklığının başlattığı zamlar, bugünkü tıkanıklığa geçici bir çözüm bulmak için işçi köylü ve memurlara kesilen faturayı belirlemektedir. Zamlarla birlikte, yüksek gelir gruplarının vergilendirilmesi, karaborsa ve istifçilerin denetlenmesinin dahi akla getirilmemesi bütün yükün gene dar gelirli sınıf ve tabakaların üzerine yıkılacağını kanıtlamaktadır.

Gerek bugüne kadar yapılan gerekse kapıda bekleyen zamlar, kamu iktisadi kuruluşları denen devlet teşebbüsleri tarafından üretilen mal ve hizmeleri kapsamaktadır. Bu kuruluşların yıllardan beri sürekli olarak açık verdikleri ve büyük bir finansman açığı ile karşı karşıya bulundukları bilinen bir gerçek. Uzmanların yaptığı son hasaplamalara göre, bu kuruluşların ürettikleri mal ve hizmetlerin maliyetleri son dört yıl içinde yüzde 216 oranında bir artış göstermiştir. Ürünlerin satış fiyatları ise aynı dönemde yüzde 180 oranında yükselmiştir. Bu durumda, fiyatları en az maliyetlerdeki artış düzeyine yükseltmek gerekli görülmektedir.

Kamu İktisadi Kuruluşları konusunda dikkati çeken bir nokta da personel giderlerinin maliyetler içindeki payının hızla artmış olmasıdır. Devlet kadrolarını partizanca amaçlar uğruna alabildiğine dolduran iktidar ortaklarının kamu iktisadi kuruluşlarını da siyasal kadrolarla şişirmesi, bu kuruluşların verimsiz ve yüksek maliyetle faaliyet göstermelerinin nedenlerinden biri olmaktadır. Böylece, yatırım, üretim, kredi, dağıtmı ve fiyatlar konusunda yıllardır dengesiz ve verimsiz bir politikanın kurbanı haline getirilen kamu iktisadi kuruluşları son üç yıl içinde, personel politikası açısından da siyasal bir verimsizliğe terkedilmiş olmaktadır.

Maliyetlerin hızla yükseldiği bu kuruluşlarda başlatılan zamlar bu yönüyle de kamu kuruluşlarındaki siyasal kadroların halkın alınteriyle beslenmesi anlamına gelmektedir.

HEDİYESİ 60 TL!

DÜZELTME

Geçen sayımızda, Türkiye İşçi Partisi Başkanlık Kurulu'nun 8 Ağustos tarihli bildirisinden aynen aktarılan bir bölüm eksik yayınlanmıştır. "MC'ye karşı Genel Grev, CHP-AP Koalisyonu Amacıyla Saptırılamaz" başlıklı yazısının son paragrafında "..." işareti içindeki bölümün doğrusu şöyledir:

"MC'ye karşı mücadele verilecek ve bu mücadele, başını işçi sınıfının çektiği demokratik toplumsal muhalefetin örgütlendirilip güçlendirilmesi, anti-faşist demokratik güçlerin güç ve eylem birliğinin geliştirilip sağlanması temeline dayanan sınıfsal ve kitlesel bir mücadele olacaktır. Genel grevi de kapsayacak bu sınıfsal ve kitlesel mücadelenin ciddi, tutarlı ve gerçekçi bir biçimde düşünülüp planlanması ve örgütlenmesi gerekir."

Düzeltir, özür dileriz.

TEHDİTLERE PABUÇ BIRAKMAYACAKLAR

MESS YURTSEVERLERİ İHBAR EDİYOR

- MESS gazetesinde, DİSK'e bağlı bazı sendikaların açıklamaları suç gibi gösterilerek "tüm devlet ve adalet makamlarına" çağrıda bulunuluyor
- MESS Başkanı Şükrü Er, son yaptığı basın toplantısında"lokavta gitmekten" söz ediyor.

Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası, grevdeki işçileri yıldırmak amacıyla ihbarcılıktan tehdide kadar bütün yolları denemeye başladı. Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası (MESS) gazetesinin son sayısında, Ankara'da DİSK'e bağlı bir grup sendikanın, yeni kurulan MC'ye karşı DİSK'in kararları doğrultusunda tüm demokratik kuruluşları güç ve eylem birliğine çağırmaları ve bu çağrının Makina Mühendisleri Odası tarafından yayınlanmakta olan "Makina Gazetesinde" de yayınlanması ihbar ediliyor. "Tüm devlet ve adalet makamları, makina mühendislerine ve milletimize" yapılan çağrıda şöyle deniliyor:" ... Anayasamızda açıkça belirlendiği halde, demokratik parlamenter bir ülke olan Türkiye'mizde halkın gizli oy hür iradesiyle belirlenen bir parlamentoyu ve onun sonuçlarını beğenmeyerek, zorbalıkla devirmeyi amaçlayan KOMÜNİSTLERİ GÖREVE ÇAĞIRDIĞI bir açıklamanın MAKİNA GAZETESİNDE yer alması Maden-İş grevlerinin ardında yatan niyetleri daha belirgin hale getirmektedir

MESS yöneticilerinin amaçları belli. MESS, metal sanayicilerinin kurduğu tekelci bir örgüt. İşçi sendikaları karşısında, işverenlerin gücünü arttırmak için kurulmuş. Bununen somut örneğini gene MESS başkanı Şükrü Er son yaptığı basın toplantısında vermiştir.

Odakule iş merkezinde Çarşamba günü yaptığı basın toplantısında Şükrü Er şöyle diyor:

"Her fırsatta demokrasi ve özgürlük havariliği yapan Maden-İş işverenlerin Anayasa'dan doğan örgütlenme hakkına karşı çıkıyor. Maden-İş toplantılarında MESS üyesi olmayan işverenlere ayrı, MESS üyesi işverenlere ayrı politika uygulayınca işverenleren MESS'ten koparılacağı, bu uğurda greve gidileceği açıkça belgelenmiştir.

"Görülüyor ki amaçları işçilerimiz yararına bir sözleşme yapmak değildir. Amaçları işyerlerini tek başına yakalayıp ülke ekonomisini sarsan ve tüketiciyi ezen haksız isteklerini zorlakabulettirerek gayri memnun bir toplum yaratarak ideolojik hedeflerine varmaktır."

Sömürü, sömürü, sömürü... Daha çok kâr hırsıyla birbirlerine kenetlenen büyük işverenler, işçi sendikalarının MC'ye karşı direnme girişimlerini de boşa çıkartmak için ellerinden geleni yapmaya devam ediyorlar. MESS lokavt yapabilir mi? Şükrü Er basın toplantısında, önümüzdeki günlerde yapabileceklerini söyledi.... İşçi Sınıfı hareketi, elbette, bu işverenler sendikasının tehdidine aldırmayacak. Ancak daha uyanık olmak, daha mantıklı hareket etmek gerekecek.

GREVLER NE GETİRDİ, NE GÖTÜRDÜ

Maden-İş grevleri 13 ay süren bir toplu sözleşme görüşmelerinden sonra patlak vermiştir. CHP hükümetinin iktidara geleceği düşüncesiyle Maden-İş yöneticileri grev yeterince hazırlanmadan girişmişlerdir. Grevlerin uzaması, ve işçilere sadece 45 günde 1000 TL. ödenebilmesi, işçiler üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır. Fakat grevler büyük sermayeye karşı birer savaş okuludur. İşçi sınıfı grevlerden geçerek sömürüyü, sınıf mücadelesini daha iyi kavrayacak, yanlışlardan arınacaktır.

İşverenler açısından grevin ne getirip götürdüğüne bakıldığında ortaya çıkan tablo ilginçtir:

Öncelikle grevin etkilediği 32 iş yeri ve yan sanayinin ithal girdi oranı yüzde 50'ye ulaşıyor. Döviz yetersizliği nedeniyle Hükümet tarafından transferlerin gerçekleştirilememesi ve eldeki piyasada gitmeyen bazı marka stokların artması grevler başlayınca bir ölçüde sevindirmiştir MESS yöneticilerini Çünkü grevler başladıktan bir süre sonra buzdolabı ve bazı elektrikli ev aletlerine yüzde 15 civarında zam yapılmıştır. Tüketiciler, grevlerin etkisiyle daha sonra bulunmaz umuduyla, buzdolabı tüketimini hızlandırdılar. Piyasada tutulan markaların tüketimi hızlanınca, buzdolabı işverenleri, adı sanı duyulmamış markaları piyasaya sürdüler. Halen bu marka buz dolapların satışı sürüyor.

Bazı basın organlarında elekrikli ev aletleri karaborsasından söz edilmesi, stokların ulaşmadığı bazı bölgeler için geçerli oldu. Önümüzdeki dönemde, stokların erimesiyle MESS'in grevleri bitirmek konusunda Maden-İş'e yanaşması beklenebilir.

Sonuç olarak söylenmesi gereken, MESS'in grup sözleşmesi konusundaki ısrarlı tutumları karşısında, ısrarla direnmek gereklidir. MESS grup sözleşmesinde kararlı gözükmektedir. DİSK ise grup sözleşmesine karşı olduğunu öteden beri açıklamaktadır. Ancak, Tekstil Sendikası grup sözleşmesini reddederken, grup sözleşmesini öteden beri yapmaktadır. İlerici sendikal hareketi grup sözleşmelerine kesinlikle karşı koyması, onun nitelik gücünü arttıracaktır.

MESS

TÜRKİYE MADENİ EŞYA SANAYİCİLERİ SENDİKASI GAZETESİ

DİSK'E BAĞLI SENDİKALAR KOMÜNİSTLERİ GÖREVE ÇAĞIRIYOR

BİZDEN SİZE

ÇELİK MONTAJ İŞÇİLERİ: MÜCADELE BAŞARIYA ULAŞACAKTIR

Çelik Montaj, Anadolu Endüstri Holding'e ait bir fabrika. Kartal'da kurulu ve 360 işçi çalıştırıyor. İşçilerin hemen hemen tümü bağımsız Otomobil-İş sendikası üyesi. Patronun sendikası ise Mess. Çelik Montaj'da 150 gündür grev var ve Madeni Eşya Sanayi işkolunda bölgenin en uzun grevi.

"Mess'le hiç bir konuda analaşma sağlanamadı" diyor işyeri temsilcisi Rıza Çinkaya, "Ne ücret, ne kıdem tazminatı hiç bir teklifimiz kabul edilmedi, bunun üzerine greve çıktık. Bizim 150 gün önceki isteklerimiz çoktan bugünün şartlarının gerisinde kaldı. İsteklerimizi alana kadar direnmeye kararlıyız." Rıza Çinkaya sonra MESS'e karşı mücadelenin artık bir prensip sorunu olduğunu ve bunlardan geri dönmenin söz konusu olamayacağın belirtiyor.

Madeni Eşya İşkolunun bölgedeki bu en uzun grevinden, Çelik Montaj işçilerinden, Mess'e karşı mücadele eden Maden-İş üyelerine bir mesaj var. Diyorlar ki: "Bugüne dek dayanışmamızı, başarı dileklerimizi iletemedik. İşçi sınıfının birliği ve kardeşliğinin bir gereği olduğu halde böyle bir ortam yaratılmadı. grevlerinizi ziyaret edemedik. Oysa mücadelemiz birdir ve başarıya ulaşacaktır. Bu yoldaki engeller birgün mutlaka aşılacaktır. İçten dileklerimizi iletiriz."

Çelik Montaj işçileri kararlı ve bilinçli mücadeleleriyle hedeflerine ulaşacaklardır.

EMEKLİ SANDIĞI MEMURLARINDIR

ERHAN TEZGÖR TÜM-DER GENEL BAŞKANI

Emekli Sandığı, memurların sosyal güvencesini sağlamaya yönelik bir kurumdur. Sandık tarafından Nisan 1977 de yayınlanan T.C. Emekli Sandığı İstatistik Bülteni'ne göre 1 milyon 145 bin iştirakçi Sandığa her ay alınterlerinin %8 ini ödemektedirler. memurların ödediği milyarlarca lira, Sandığın sorumlulukta titiz olmayan yöneticileri tarafından çar çur edilmektedir. Aileleriyle beraber milyonlarca insanı yakından ilgilendiren bu sosyal güvenlik kurumunun yönetiminde her ay alınterinden pay ödeyen memurların hiç bir söz ve karar hakkı bulunmamaktadır. Yalnızca Emekli Sandığı çalışanları iki yılda bir Sandığın yönetimini oluşturan müdürler kuruluna bir temsilci seçmektedir.

Müdürler Kurulu'nun diğer üyelerin ise tamamiyle siyasi tercihlerle işbaşına getirilen kişiler oluşturmaktadır. Seçim yitiren milletvekilleri ya da partizanlıklarıyla tanınan kişiler Kurumun yönetimine getirilmektedir. Emekli Sandığı çalışanları tarafından seçilen müdürler kurulu üyeleri ise, büyük sermayenin güdümündeki iktidarların tayin ettiği diğer üç üyenin dümen suyuna girmede gecikmemektedirler.

Emekli Sandığı'nın gerçek sahipleri memurların söz ve karar olanağından yoksun bulunduğu anti-demokratik yönetim milyarlarca lirayı dolaylı yollardan emperyalizme ve onun yerli ortaklarına peşkeş çekmektedir. milyarlarca lira çok düşük faizlerle tahvillere, hisse senetlerine ve lüks otellere yatırılmaktadır.

Emperyalizmin ne menem bir canavar olduğu, artık masabaşı emekçilerince çok iyi bilinmektedir. Bu olgunun kuru bir edebiyet olmadığıortaya çıkmış ve açıklık kazanmıştır. Bu olguyu bir de Emekli sandığı somutunda görmek ve her ay elini cebimize sokan bu başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi sınıf ve tabakaların düşmanı canavarı tanımak gerek.

Memurların milyarlarca lirasıyla yaptırılan lüks oteller yabancı firmalar tarafından işletilmektedir. Ankara'nın gökdelenlerinden biri olan Büyük Ankara Oteli de çok uluslu bir şirket tarafından yönetiliyor. Emekli Sandığı resmi Bülteni'ne göre "Büyük Ankara Oteli işleticisine yıl sonunda asgari kar garantisi olarak 500 000 TL. verilmektedir. "Gene Sandığın resmi kayıtlarına göre bu otel 1973 ve 1974 yıllarında zarar etmiştir. Bu yıllar için emperyalizmin temsilcilerine verilen 500 bin lira her halde çok sayın müdürler kurulunun kesesinden çıkmadı.

Memurların milyarları çar çur edilirken, Emekli Sandığının memura tek sözde yararı verdiği borç paradır. Ancak memurun Sandık'tan borç alabilmesi belirli koşullara bağlanmıştır. Beş yılını doldurmayan %7 faizi peşin ödemeyen borç alamaz. Memurun beş yıl içinde her ay ödediği %8 ler toplamı ise borç aldığıparaya yakındır.

Emekli Sandığı'nın, tahvillerden, hisse senetlerinden ve lüks otellerinden elde ettiği net gelir 1973-1974-1975 yıllarında sırasıyla %5,26-%6,26-%5,97 dir. Bu yüzdeler hiç bir zaman memurların kendi öz paralarını borç aldıklarında ödedikleri %7 faizi aşmamıştır. Yalnızca 1976 yılında memurların aldıkları borç karşılığı ödedikleri faizler toplamı 117 milyon 876 bin 656 liradır. Anadolunun çeşitli yörelerinde görev yapan memurların ise bu borç parayı alabilmek için aylarca uğraş verdiği de ayrı bir gerçektir.

Bir memuremekli olmadığı ve ölmediği sürece Emekli Sandığından borç almanın ötesinde hiç bir yarar sağlayamaz. Ne konut kredisi, ne tatil köylerinden ve otellerden ucuz yararlanma ne de konut kredisi alabilmek olanaklıdır. Memur Yardımlaşma Kurumu (Meyak) adı altında ikinci bir sosyal güvenlik kurumunun memurlar için ön görülmesi son derece anlamlıdır. Emekli Sandığı'nın göremediği bu işlevler memurlardan ayrıca kesilen %5lerle bu kuruma yaptırılmaya kalkılmış ancak bu fonlar daemperyalizme ve yerli ortaklarına peşkeş çekilerek taşınan art niyetortaya çıkmıştır. SSK'nın konut kredisi verdiği dikkate alınırsa Emekli Sandığı'nın böyle bir işlevden yoksun bırakılmasının nedenini anlamak güçtür.

Çok kısa olarak değinilen bu acı gerçekler karşısında ortaya çıkan Emekli Sandığı'nın da dışa bağımlı Türkiye kapitalizminin çarpık bir kurumu olduğudur. Bu kurumun da gerçek rayına oturabilmesi, işçi sınıfının iktidarıyla olanaklıdır. Ancak hayatın her alanında verilen demokratikleşme mücadelesi kurtuluşa giden yolda biz emekçilere önemli yeni mevziler kazandıracaktır. Bu durum Emekli sandığı açısından da geçerlidir. Emekli Sandığı'nın yönetimi onun gerçek sahipleri memurların eline ağırlıklı olarak geçmelidir.

Bugün bir başlangıç olarak Müdürler Kurulu'na mücadeleci, kişisel çıkarlarını düşünmeyen ve Sandık mücadelesini örgütlü memur mücadelesiyle bütünleyebilecek bir arkadaşın seçilmesi söz konusudur. Bu yönde sağlanacak başarı, memurların yönetiminde söz ve karar sahibi olduğu demokratik Emekli Sandığı yolunu açacaktır. Bu amaçla etkin bir mücadele verilmektedir. Tüm ilerici demokratların adayı olarak ortaya çıkan Akay Arsoy, TÜM-DER, TMMOB, TÖB-DER ve TÜTED gibi etkin demokratik kitle örgütlerince desteklenmektedir.

HARUN'DAN BİZE KALANLAR

Osman Saffet AROLAT

Harun Karadeniz, otobiyografik kitabı "Yaşamımdan acı dilimler"i şöyle bitiriyor:

"11 Temmuz 1975 cuma günü doktorlarımız elimizden başka bir şey gelmiyor, ışın tedavisinden de yeterli sonuç alamadık, nasıl isterseniz öyle yapalım- dediler. Biz, güldürü ve acıyla ama yine de Anadolu insanının canlılığı içinde yurdumuza geri dönmek istedik. Yaşantımızın son bölümüyse, son bölümünü, son günüyse son gününü, son dakikasıysı son dakikasını yurdumuzda gün, dakika, saniye olarak yaşamak istedik..."

Harun, bu kitabının yayınlandığını bile görmeden 15 Ağustos 1975 günü yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak öldü.

Ölümünde "kanser" olduğu raporlarla saptanmış olmasına karşın, 12 Mart dönemi cellatlarının onu nedensiz tutuklamalarla hapiste tutmaları büyük rol oynadı.

Ama bizim konumuz onun ölümünden çok, yaşamında ortaya koydukları bir gençlik lideri olarak, bir devrimci olarak, işçi ve köylüler arasında çalışmayı amaç edinmiş bir sosyalist olarak yaptığı, uğraşlar...

Harun, 1942 yılında Giresun'un Aluçra ilçesinin, Armutlu köyünde doğmuştur. İlk ve Orta öğrenimini Samsun'da tamamlamış, 1962 yılında İstanbul Üniversitesi İnşaat Fakültesinde öğrenci olmuştur.

Onun üniversiteye geldiği yıllarda sosyalistim diyenlere uygulanacak ve çoğunlukla olumsuz sonuca ulaştıracak kıstaslardan biri "işçi sınıfı devrimciliğinden sapmazlık"tır. Harun'un sürekli eylem içinde geçen hızlı yaşamı içindeki en önemli özelliği ise, işçi sınıfı devrimciliğini bir an olsun unutmamasıdır. O bütün eylemlerinde tek bir mihenk taşı kullanmıştır, "işçi sınıfı devrimciliği". Bu nedenle birçok kereler sert saldırılara uğramış, olay olay, birey birey birçok çatışmada sapkınların üzerine yürümüştür.

1961 yılında TİP'in kurulması, 1962 yılında sosyalizmin bilimi ile ilgili yayınların çoğalması, 1966 yılında FKF örgütlenmesi ile üniversitede yeni bir kadronun ortaya çıkması onun yaşamında önemli etkiler yapmış, önde gelen birçok özelliğiyle gençlik içinde kendini kabul ettirmiş bir lider olmuştur.

1964 yılında İTÜ öğrencilerinin öncülüğünde başlatılan "Petrol millileştirilmelidir" kampanyası sırasında bir militan olarak çalışmış, bu eylemle kitap gerçeklerinden pratiğe inmiştir. 1965 yılından sonra, her yeni gün Harun'un işçi sınıfı gerceğini daha iyi kavraması için yardımcılık eden olaylarla dolmuştur. Singer Grevi, 6. Filonun ziyaretleri, Zeytinyağ skandalı, Derby lastik fabrikasının işgali, Özel Yüksek Okulların kapatılması için İstanbul-Ankara yürüyüşü, TÖS Eğitim şurası, Gerze tütün mitingi, Montaj sanayiine hayır mitingi, Barış için arı şöleni, Nato'ya hayır kampanyası Harun'un sürekli olarak bir işçi sınıfı devrimcisi olarak gelişen olaylardır. Bu eylemler onun liderlik özelliklerinin öne çıkmasına da neden olmuştur.

Bütün bu gelişen olaylar içinde Harun Karadeniz, ortak çalışmayı esas almıştır. Sürekli olarak birçok arkadaşıyla, omuzdaşıyla birlikte olmayı başarmıştır.

Harun, dünya devrimci hareketinden öğrendiklerini ülkemiz pratiği içinde kendine özgü bir anlatımla öğrenciler ve işçi sınıfına aktarmaya çalışmıştır. "Kapitalsiz kapitalistler" broşürünü yazarak, ülke sorunlarını bildiriler düzeyindeki tartışmadan çıkaran ilk öğrenci lideri olmuştur. "Alfabe"yi değiştirmek gerektiği üzerine başlattığı öğretim sisteminin aksaklıklarını anlatan araştırması büyük ilgi uyandırmıştır. Bu çalışma daha sonra "Eğitim üretim içindir" kitabını yazmasına neden olmuştur. Onun arkadaşlarıyla yürüttüğü çalışmaların temeli araştırmacılık ve yaratıcı bir gelişme üzerine kurulmuştur. Bu olumlu özellikler, bir bireyin, bir liderin gençlik içersinde isim olarak sivrilmesinin yanısıra, kadro olarak gelişmesi sonucunu da doğurmuştur.

1967 yılına kadar CHP güdümünde eylem yürüten öğrenci örgütleri bu yılda Harun Karadeniz, Çetin Uygur ve Faruk Yalnız gibi liderlerin yönetime gelmesiyle önemli bir açılım yapmışlardır. Bu üç lider TİP'in paralelinde birçok eylemi yürütmekten geri durmamıştır. Karadeniz ve arkadaşları FKF'nin güçlü bir örgüt haline getirilmesinde de önemli rol oynamışlar, maddi gücü de olan öğrenci birliklerinin FKF ile eşgüdüm ve sürekli işbirliği içinde olmasını sağlamışlardır. Bu tutum Harun Karadeniz ve arkadaşlarına karşı bazı fraksiyonlar adına saldırıların yoğunlaşması sonucunu doğurmuştur.

Şaşmaz işçi sınıfı devrimcisi Harun, 12 Mart döneminde kanser olduğunu belirten on ayrı raporu olmasına karşın, üç kez tutuklanmış ve uzun süre hapiste kalmıştır. Bu üç tutuklama da üç garip gerçeklik taşımaktadır. İlk tutuklama Harun'un mahkeme önünde verdiği cevapta "safsataname" olarak sergilenen TKP Davası olmuştur. Dört ay süren ve mahkeme önünde ilk sorgu sonunda serbest kaldığı bu davayı ikinci tutuklama, Dev-Genç davası izlemiştir. Harun'un FKF'den sonra isim, yönetim ve yapı değiştirdiği için üyesi bulunmadığı Dev-Genç davasından serbest kalmasından sonraki üçüncü tutuklanması Ankara'da olmuştur.

Bütün bu tutuklamalar sırasında Harun, daha önce de gidip ameliyat olduğu Londra'ya yeniden gitmek zorunda olduğunu sıkıyönetim savcılarına anlatmak istemiştir. Ancak, 12 Mart savcıları ve hakimleri bu isteği ve raporları gözardı etmekte birbirleriyle yarışmışlardır. Tutukluluk onu öldürmenin aracı olarak kullanılmıştır...

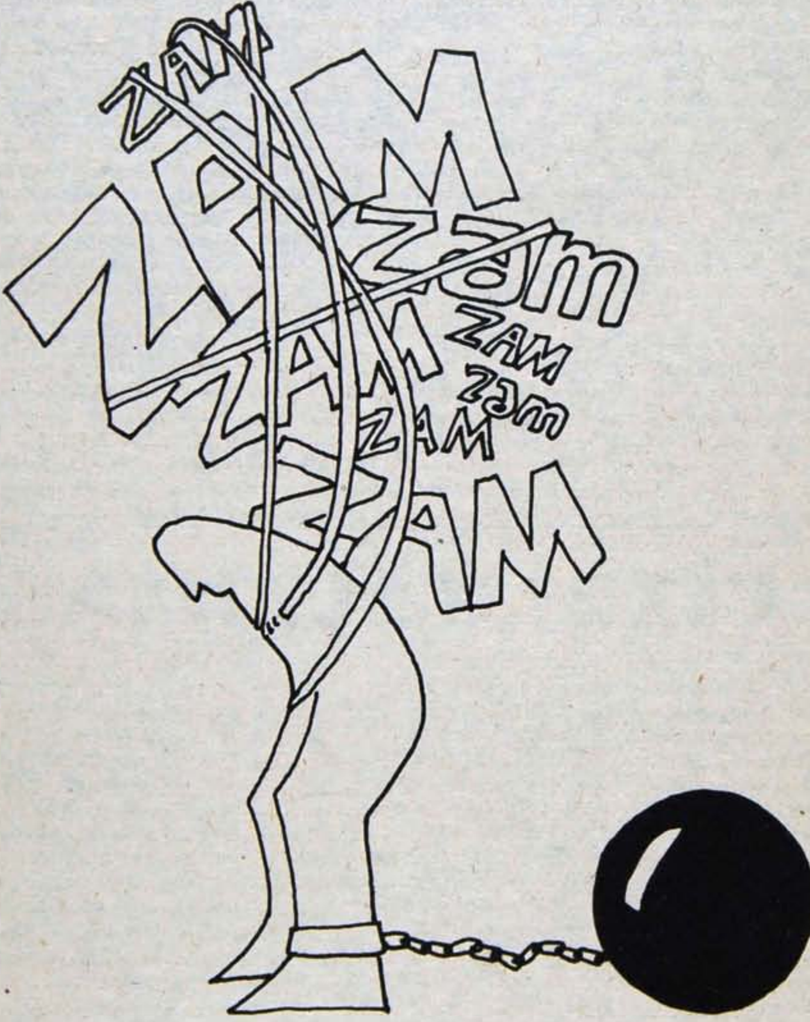
Ancak 1974 yılı sonunda gidebildiği Londra'daki tedaviside, "geç kalınması" nedeniyle Harun'u ölümden kurtaramamıştır. 11 Temmuz 1975 tarihinde Londra'dan "bir ölüm mahkumu" olarak raporunda "4 hafta yaşayabilir" ibaresiyle dönmek durumunda kalmıştır. Harun, yaşamının bu son döneminde de bir işçi sınıfı devrimcisinin bilinciyle gününün acısız geçirebildiği iki-üç saatinde yazarak mücadelesini sürdürmüştür.

Harun'dan bize kalan, mücadele azmidir. Harun'dan bize kalan işçi sınıfı devrimciliğine inançtır. Harun'dan bize kalan, ortak çalışmadaki başarısıdır. Harun'dan bize kalan, güzelim bir anlatımdır. Harun'dan bize kalan, mücadelenin sürekli olduğunu bir an bile unutmamaktır.

Anısı önderimiz olsun...

ZAM VE DEVALÜASYON HALKA İHANETTİR

H.MERTOĞLU

Türkiye ekonomisi 1977 yılının ikinci yarısına dengelerin tam anlamı ile alt-üst olduğu bir ortamda girmektedir. 2 milyar doların üzerinde bir dış ticaret açığı ve yüzde 17.8'i geçen fiyat artış hızı ile 1977' nin ilk yarısı geride bırakılmıştır. Söylentileri ve gerçekleri ile ayyuka çıkan döviz darboğazı hikayeleri bile önemini kaybetmek üzeredir. Bunalım, TÜSİAD Genel Sekreterinin ağzından; "Son yirmibeş yıldan beri sürmektedir ve fakat günümüzde artık doruk noktasına ulaşmıştır."

Türkiye ekonomisi 1977'nin ilk yarısını geride bırakırken, dış finansman sorunundan çok daha önemli bir sorun ile karşı karşıya kalmıştır: İç finansman sorunu. Seçim öncesine rastlayan, üç aylık dönem'in bütçe uygulaması sonuçları, iç finansman sorunlarının hangi boyutlara ulaştığını göstermektedir. 1977 mali yılı bütçesinin ilk üç aylık uygulama sonuçları seçim öncesi üç ayı belgelemektedir. Mart-Nisan-Mayıs aylarına ilişkin veriler, konsolide bütçenin yüzde 25'lik kısmının seçim öncesinde MC tarafından harcandığını göstermektedir. MC bu 56 milyar liralık harcamayı yapmış, fakat bu harcamaları normal gelirler ile karşılama imkanını bulamamıştır. Bu nedenle Hazine, bütçenin finansmanını sağlayabilmek için söz konusu üç aylık dönemde yaklaşık 11 milyar lira borçlanmıştır. Hazine bu borçlanmayı, Merkez Bankası kaynaklarını kullanarak sağlayabilmiştir. Merkez Bankası kaynaklarının bu denli kısa bir sürede böylesine zorlanması sonunda, bütçenin kısa vadeli borçlanma limite daha bütçe yılının ilk üç aylık döneminde aşılmış olmaktadır.

Bu noktadan itibaren kamunun elinde tek bir imkan vardır; açık finansman. 1977'nin başından Temmuz ayı sonuna dek emisyon hacminin 18 milyar liralık bir genişleme göstererek 70 milyar lirayı aşmış olması açık finansman'ın zorlandığını göstermektedir. Bu yolun zorlanmadığı düşünüldüğünde, kamunun mal ve hizmetlerine yüksek oranlı zam uygulamaları kaçınılmaz olmaktadır. Yapılmış olan Tekel zamları bu yolun açıldığını göstermekte midir?

İKİ UCU PİS DEĞNEK

Tekel'e yapılan zamlar, tek başına diğer zamların da uygulanacağını gösterir kesin bir gösterge değildir. Fakat KİT'lerin 1977 programın göre 24 milyarı işletme açığı olmak üzere 69 milyar liralık finansman ihtiyacı vardır. İşletme açıklarının kapatılması için yıllardan beri başvurulan klasik yol ise, bu açıkların hazine tarafından kapatılmasıdır. 1977 içinde ortaya çıkan durum bu imkanı da ortadan kaldırmıştır. Hazine 1977 yılı bütçesinin finansmanını bile sağlayamamaktadır. Bu durumda, KİT'lerin işletme açıklarının kapatılması için zamların kaçınılmaz olduğu düşünülebilir. KİT'lerin zaman içinde ortaya çıkan açıklarının sağlam yollar yerine hazine imkanları ile kapatılmış olması, bugün KİT'lerin ürettiği mal ve hizmetlere yapılacak zamların çok yüksek oranlı olmasını zorunlu kılmaktadır. Oysa iş başındaki 2 MC hükümetinin ve daha önce 1. MC hükümetinin kuruluş gerekçesi fiyat artışlarını önlemektir. Demirel'in deyimi ile "Zam ve Kuyruklar" devri demek olan CHP'yi milletin başına iktidar yapmamaktadır.

Bu yaklaşım nedeni ile Demirel geçmişte KİT'lerin mal ve hizmetlerinin fiyatlarını düzenleme yoluna gitmemiştir. Bu yaklaşım ile Demirel, hiç bir malın yokluğu çekilmeyecek diyerek, kıt döviz imkanlarını kısa vadeli aşırı borçlanmalar ile zorlayarak piyasayı her türlü ithal malı ile doldurmuştur. Şimdi KİT'lerin ürettiği mallara zam yapılmadığı takdirde üretimi sürdürme imkanı kalmamıştır. Devalüasyon yapılmadığı takdirde de döviz bulma imkanı kalmamıştır. Güncel deyimi ile istikrar tedbirleri paketi uygulanmadıkça ekonominin kıpırdayacak mecali kalmamıştır.

Bu anlamda MC'nin elindeki ekonomi şu anda iki ucu pis bir değeneğe benzemektedir; Ya zam yapılacaktır ya da kıtlık ve kuyruklar sürecektir. Ya devalüasyon yapılacaktır, ya da kıtlık ve kuyruklar sürecektir. Hem devalüasyon ve hem de zamlar yapılması halinde ise demokrasiye yöneler tehlikelerin yoğunlaşacağı bilinmektedir.

DAHA YÜKSEK FİYAT DÜZEYİNDE DENGE...

1965'den bu yana Demirel hükümetlerinin en önemli göstergelerinden biri düşük taban fiyatı uygulamasıdır. Bu politika Demirel'in iş başında bulunduğu hükümetlerin tümü tarafından uygulanmıştır. Fiziksel mal dengelerinin son derece bozuk olduğu bu sektörde, Demirel hükümetleri hiç bir zaman fiyat dengelerini aşırı bir biçimde bozacak taban fiyatları uygulamasına girişmemiştir. Kamu'nun ürettiği mal ve hizmetler konusunda ise, bu deneme bir kez o da 1970 devalüasyonu ertesinde yapılmıştır. Yüksek fiyat düzeyinde yeni dengenin söz konusu olmadığı, enflasyonun Türkiye ekonomisinde yapısallaşmış olması nedeniyle, fiyat artışlarının yeni dengelere imkan tanımadığını 1970 devalüasyonu sonrası gelişmeler ortaya koymuştur.

Yeni, daha yüksek fiyat düzeyinde dengeden söz edebilmek için, iç üretimin, doğru fiziksel dengeler saptayabilme imkanı tanıması gereklidir. İthalatın sanayi üretiminin yarısına yakın kısmını karşıladığı bir ekonomik yapı içinde ise, fiziksel dengelerden bahsedebilmek olanaksızdır. Bu koşullar altında KİT'lere yapılacak yeni zamları yeni bir fiyat dengesi sağlaması imkansızdır.

Tüm bu verilere karşın Demirel'in 2. MC hükümetinin karşısındaki tek almaşık, temel mal ve hizmetlere zam yapmaktır. Aksi takdirde baş vurulacak açık finansman yolu karaborsa ve daha yüksek fiyatlar anlamına gelecektir. 1978 bütçesinden önce yeni finansman imkanları sağlayacak vergi yasaları getirme imkanı ise şu anda imkansız gözükmektedir.

OECD'NÜN BAHARDA SÖYLEDİKLERİ

OECD Türkiye için geçtiğimiz bahar ayında hazırladığı raporda, Türkiye'de talebin mutlak surette kısılması gereği üzerinde durulmaktadır. Türkiye'nin bugünkü düzeyde bir dış ticaret hacmini kesinlikle yürütemiyeceği, bu nedenle dış ticaret hacmini ve giderek iç ticaret hacmini kısıtlamasının kaçınılmaz olduğu, söz konusu raporda açıkça söylenmiştir. Bugünkü iç ticaret hacminin kısıtlanması ise talepin frenlenmesinden gecmektedir. Yüksek fiyat düzeyi ve ücretlerin dondurulması olasılığında bile bugünkü talep düzeyinin kısıtlanması olanaksız gözükmektedir. Yaratılan talep tam anlamı ile dayanıklı tüketime dönük sanayilerin yarattığı bir taleptir. Bu talepin kısıtlanması ise direkt olarak bugünkü kurulu "Marmara sanayiinin" gözden çıkartılması anlamına gelecektir. MC hükümetinin ise bu gelişmeyi göze alması beklenemez.

Bu koşullar altında Demirel Hükümetinin dış kaynaklı "istikrar tedbirlerini" denemeye kalkması, 1970 öncesi durumdan öte yararlar sağlamayacaktır. Demirel hükümeti bu aşamada da iki ucu pis bir değneği elinde tutmaktadır.

ZAMLARIN YÜKÜ....

1977 gelir bütçesine yaklaşık 8 milyar civarında gelir sağlaması beklenen son tekel zamlarının gerçek yükünü ise gene halk kitleleri ödeyecektir. Dolaysız vergi yükünün yüzde 80'nini sırtında taşıyan Türkiye halkı, bu zamlardan sonra dolaylı vergilerin de artan yükünü omuzlarında hissedecektir.

TKİ (Türkiye Kömür İşletmeleri) Kurumunun 1977 yılının ilk yedi ayı sonundaki işletme zararı 7 milyar liranın üzerine çıkmıştır. TKİ kömür fiyatlarına zam istemektedir. Senelerdir TKİ'nin tarifelerini düzeltmesi gerektiği konusu üzerinde durulur. Fiyat düzenlemeleri zamanında yapılmadığı için TKİ'nin 1977 işletme zararı bu boyutlara ulaşmıştır. Şu anda TKİ'nin tarifelerine zam yapmak ise olanaksızdır. TKİ'nin tüm yurt düzeyindeki satışları 1 ay önce başlamıştır. Mevsim açılmış ve abonelerden ücretlerin yatırılması istenmiştir. Yatırılan ücretler üzerinden kömür satışları başlatılmıştır. Artık kömür fiyatlarına yapılacak zam, sadece önümüzdeki sene satışlarını etkileyecektir. Kısacası 1977 yılı içinde TKİ'nin yeni tarifelerinden gelir bekleme imkanı yoktur. Bu gelişme TKİ'nin 1977 içindeki işletme açığını daha da büyütecek ve yapılması gereken zam oranının 1978 yılı da gözönüne alınarak saptanması gerekecektir.

Elektrik tarifelerinin ve petrol fiyatlarının saptanması ise işin bir başka yönünü oluşturmaktadır. Saptanmamış bir enerji politikası içinde bu enerji maddelerinin fiyatlarını arttırma yönüne gitmek, sadece KİT'lerin üzerindeki ağır yükü kaldıracaktır. Fakat bu yük KİT'lerin üzerinden kaldırılıp halkın üzerine yıkılacaktır.

KİT mal ve hizmetlerine yapılacak bu zamlar sadece bu kuruluşların işletme açıklarını kapatmağa yetecektir. Yeni yatırımlar için finansman imkanı yaratacak nitelikte değildir. Olması da imkansızdır. Yeni yatırımların yapılması sadece bir iç finansman sorunu değildir. Büyük ölçüde dış finansman gereği duyulan bu yatırımların gerçekleştirilmesi ise bugünkü döviz dar boğazı karşısında olanaksız gözükmektedir.

Öte yandan kasıtlı olarak izlenen fiyat politikaları nedeniyle özel kesime her yıl milyarlar transfer edilmesine neden olan KİT'lerin mal ve hizmetlerine yapılacak zamlar gene özel kesimin işine yarayacaktır. Temel mallar üretmekte olan KİT ürünlerini girdi olarak kullanan özel kesim, söz konusu fiyat artışlarını olduğu gibi tüketicinin üzerine yansıtacaktır.

Her yönü ile Türkiyehalkının sırtına yüklenecek olan yeni zam fırtınası, zam yapmama, kıtlıkyaratmama iddiasındaki 2. MC Hükümeti için iki ucu pis bir değnektir.

İSTİKRAR TEDBİRLERİ PAKETİ HİKAYELERİ...

Türkiye halkı şimdi dördüncü kez bir hikayeyi dilemektedir. Paket halinde istikrar tedbirleri uygulaması. 1958 Haziranından, OECD, IMF ile yapılan görüşmeler sonunda hazırlanan ve 1958 devalüasyonunun gerekçesi niteliğindeki rapor ile 10 Ağustos 1970 tarihinde yapılan devalüasyonu açıklayan zamanın Maliye Bakanı Mesut Erez'in konuşmalarından aynı kalemden çıkmış, paket istikrar tedbirlerini öğrenmek mümkündür. Günümüzde de büyük basının sayfalarında yer alan "Paket İstikrar Tedbirleri" aynı niteliktedir. Söylenenler şu: Ekonomideki enflasyonist etkenlerin önlenmesi, iç fiyatlar ile dış fiyatlar arasındaki (disparite'nin izalesi) farkın giderilmesi, piyasadaki mal ve hizme arzının süratle arttırılması yükselme eğilimi arz eden toplam talebin kısılması, ithalat talebinin kalkınmaya gerekli seviyenin üzerine çıkmış olması, 1958 yılından beri Merkez Bankası kaynaklarınca karşılanan KİT işletme zarar ve yatırım harcamalarının bütçelerin yükünü giderek arttırmakta olması.

Yaklaşık 20 yıldır, Türk ekonomisinin dar boğazlara düştüğü dönemlerde bu geçmişte hazırlanmış reçeteler derhal gündeme gelir. İç fiyatlar ile dış fiyatlar arasındaki farkın giderilmesi, ithalatın kısılması, ihracatın arttırılması, toplam talebin kısılması, kısacası ekonominin bir adım daha geri itilmesi, hep bu ünlü "Paket İstikrar Tedbirleri" ile sağlanmıştır.

Günümüzde aynı paket yeniden ortalıklarda dolaştırılmaktadır. Emperyalist ekonomi kuruluşlarının bu temel reçetelerini, Türkiye, bir kez daha uygulama zorunluluğu ile karşı karşıyadır.

Paket tedbirleri, kemer sıkma politikası, son yirmi yılda Türkiye halkının emeğinin; ticaret, sanayi sektörüne yüksek oranlı devalüasyonlar ve fiyat artışları ile kanalize edilmesine neden olmuş uygulamalarıdır. Sürekli fiyat artışları, yüksek oranlı devalüasyonlar, Türkiye kapitalizminin devresel bunalımlarındaki kısmi çözüm yolları olmuştur.

1946 yılında Türkiye, Bretton-Woods, Marshall olguları karşısında başvurduğu devalüasyon kararını açıklarken, ihracatı geliştirmek, ülke ekonomisini sağlıklı bir yapıya kavuşturmak gerekçesinden hareket ediyordu. 1958, 1970 devalüasyonları da, ihracatın süratle artacağını iddia eden devalüasyonlardır. 1946'da Türkiye'nin toplam ihracatı içinde, geleneksel ürünler ihracatının payı (Tütün - Fındık - İncir - Üzüm) yüzde 72.1 dir. 1947 yılındaki ihracat içinde geleneksel ihraç ürünlerinin payı ise yüzde 78 olmuştur. 1958 devalüasyonu öncesi Türkiye'nin toplam ihracatı içinde geleneksel ürünlerin payı yüzde 69.7 dir. 1959 yılında bu pay daha da yükselmiştir. 1970 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı içinde geleneksel ürünlerin payı yüzde 70'dir. Yüzde 66.6 oranındaki so devalüasyondan sonra Türkiye ihracatının yapısı gene değişmemiştir. Bugün de Türkiye ihracatının büyük kısmı bu geleneksel tarım ürünleri tarafından sağlanmaktadır.

1946 yılında 1 dolar 1.98 TL. iken, 1977 yılının içinde bulunduğumuz günlerinde 1 dolar 18.50 TL. olmuştur. Bu gelişmelere karşılık, 1946 dan bu yana kurulan Türkiye imalat anayii, zaman içinde, yüzde 21.7'den başlayarak (hammadde, yatırım maddeleri nedeniyle) ve günümüzde yüzde 61.8'e ulaşan bir ithal bağımlılığı ile karşı karşıya kalmıştır. Bu yapı içindeki Türkiye ekonomisinin giderek daha kısalan dönemlerde büyük dar boğazlara düştüğü görülmektedir. Her seferinde, yeni paket tedbirler ve kemer sıkma politikaları uygulanmaktadır. Bunun tüm yükü ise Türkiye halkının sırtına binmektedir.

FİNANSMAN SAĞLAMA YOLU ENFLASYON....

Enflasyon Türkiye'nin ekonomik yapısı içinde artık kemikleşmiştir. Yapının ayrılmaz bir parçasıdır. Türkiye ekonomisinin iç finansmanını sağlamanın bir başka yolu kalmamıştır. Aynı zamanda sermaye sınıfı açısından en düşük maliyetli finansman yolu olan enflasyonist finansman, yogun bir biçimde 1970 devalüasyonundan sonra da özellikle 12 Mart rejiminin sağladığı emekçi haklarının alabildiğine kısıtlandığı ortamda sağlanmıştır. Kamunun önemli finansman kaynaklarından olabilecek bir yola Türkiye ekonomisi yıldan beri hiç baş vurmamıştır: Vergi,. Vergi, Türk ekonomisinde en çok korkulan finansman yolu olmuştur. Tabudur, üzerinde tartışılmak bile istenmez. Enflasyonun etkisi ile her yıl artış gösteren vergi gelirleri ise *fiktif* bir görünümden öte bir anlam taşımamaktadır.

Kamu açısından en istikrarlı vergi kaynağı, gelir vergisi yükümlüleridir. Gelir vergisi, tüm vergi sistemi içinde elde edilen vergilerin yüzde 48'ini karşılamaktadır. Bu verginin de yüzde 80'nini çalışan halk ödemektedir. Yani kamunun finansman ihtiyacının büyük kısmı emekçi kitleler tarafından sağlanmaktadır. Öte yandan, enflasyonist finansman yolu ile de ekonominin finansman ihtiyacının büyük kısım gene emekçi kitlelerin sırtından sağlanmaktadır. Bu nedenle yapılan ve yapılacak olan devalüasyon ve zamlar, Türkiye halkının sırtındaki yükü daha da arttıracaktır.

KİT'LER TÜRKİYE HALKININ MALI OLMALIDIR

KİT'ler sahip oldukları organik sermaye bileşimleri istihdam olanakları ve bu kuruluşlarda yaratılan değer ile Türkiye ekonomisinin temel işleyişini sağlamaktadırlar. Bu nedenle de emekçi halkın çıkarına işletilmeleri, özel kesimin payandaları olmaktan çıkarılmaları, özellikle gerekmektedir. Bu kuruluşlarda yaratılan artık-değer bir yandan fiyat mekanızması kanalıyla özel kesime, öte yandan vergilendirme yolu ile endirekt olarak, dışa bağımlı - montajcı Türkiye kaitalizmine finansman sağlama kuruluşları olmaktan çıkarılmalıdır.

1950 Menderes hükümetinden beri bu amaçla kullanılmış olan KİT'lerin gelişme seyri izlendiğinde, 1950 sonrasında kasıtlı bir şekilde yatırımlarının geciktirildiği, işletme açıklarının sürekli büyüdüğü birer çiftlik olarak kullanıldıkları görülür. Kapitalist işleyiş içinde bile rekabet mantığının kabul etmeyeceği koşullarda çalışmaya itilen bu kuruluşlar, demoklesin kılıcı gibi sürekli olarak halkın başında sallanır bir tehdit unsuru haline getirilmiştir.

KİT'lerin verdiği her kuruşluk açık Türkiye halkının cebine atılmış eldir. KİT'lerin mal ve hizmetlerine yapılan her zam, Türkiye halkının cebine atılmış bir eldir.

KİT'lerin geliştirilemeyen üretim yapısı, 1950'li yıllardan beri süre gitmektedir. Bu yapı içinde devridaim makinası gibi zam ve devalüasyonlar geçici sürelerde dışa bağımlı-montajcı Türkiye kapitalizmine kısa süreli yeni enjeksiyonlardan öte geçmeyecektir.

ZAM VE DEVALÜASYON TÜRKİYE HALKINA İHANETTİR...

Türkiye ekonomisinin kronik dar boğazları olan iç ve dış finansman sorunları ekonominin yapısından kaynaklanmaktadır. Geçici sürelerde bu sorunların üstesinden gelmek için başvurulan yüksek oranlı devalüasyonlar ve zamlar söz konusu finansman sorunlarını çözmeye hiç bir zaman yetmemiştir. Yetmeyecektir.

Bunalım son yirmibeş yıldan beri sürmektedir. TÜSİAD Genel Sekreterinin görüşü belli noktalarda doğru olabilir. Ama bu bunalımın sorumlusu her halde o kadar kolaylıkla teknokrat ve bürokratların üzerine yıkılamaz. Türkiye ekonomisinde hiç bir zaman bilimsel namusunu koruyan teknokrat ve bürokratların ihaneti söz konusu olmamıştır. Buna karşılık, iktidarların güdümündeki bürokratların egemenliği ise her zaman süregelmiştir. Sorumluluk aransa aransa bu nielikteki teknokrat ve bürokratlarda aranmalıdır.

Türkiye ekonomisinin durumunun dünkü ve bugünkü sorumluları arasında hiç bir fark yoktur. Sorumlu aramanın gereği de yoktur. Türk ekonomisinin durumu bugün tüm açıklığı ile ortadadır. Kişilerin iyiniyeti yada namuslu olması Türk ekonomisinin sorunlarının çözümü için yeterli de değildir. Sorunlar yapıda yatmaktadır. Bu yapıya neşter atılmadıkça Türkiye halkının sırtına binen yük azalmayacaktır.

Türkiye halkının sırtındaki yükü her zaman ve devalüasyon ile arttıran yönetim Türkiye'de son yirbeş yıldır devamlı iş başında olmuştur. Bu yönetim ayakta durma imkanlarını kendi kurduğu ekonomik yapıdan almaktadır. Finansmanı sürekli olarak emekçi halkımızın sırtından sağlayan böylesine bir ekonomik yapı ve onun yöneticilerinin aldıkları her Ekonomik İstikrar Tedbiri, Paket Tedbirler, Zamlar ve Devalüasyonlar Türk halkına ihanettir.

Devalüasyon ve zam çare değildir. Sermaye sınıfına sağlanacak yeni imkanlar demektir. Bu yeni imkanları sermaye sınıfına verenler, emekçi halkımızın emeğini sömürerek, vergisini anında keserek ve onun ürettiği mal ve hizmetlere zam yaparak sağlayan gelmiş geçmiş burjuva iktidarlarıdır.

ÜNİVERSİADE'77

17-28 Ağustos günleri ülkede 5000'i aşkın üniversiteli genç Sofya'da bir araya geliyorlar. "ÜNİVERSİAD" Üniversiteler Yaz Oyunlarının iki açıdan öneml var. Birincisi bu organizasyonun, bu yarışların 1977 yılının en önemli spor olayı oluşu. İkinci özelliği ise 73 ülkeden binlerce genci kardeşlik, dostluk, barış bayrağı altında toplaması.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin bu büyük spor olayında evsahipliğine talip oluşunda en büyük etken de barış unsurudur.

Organizasyonun gerçekleşmesinde büyük katkısı olan Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Todor Jivkov'un çabalarının bu spor olayı üzerine yoğunlaşmasında en büyük etken faşizme karşı savaşmış bir partizan oluşudur, şüphesiz.

Doğum tarihleri 1950'den geriye pek gitmiyor bu 5000 gencin. Çoğu savaş görmemiş, savaşın yıkıcı etkilerinden, acılarından uzak kalmışlar. Fakat dünya gençliği savaşı bilmemekle birlikte, savaşı, savaşı getiren nedenleri çok iyi biliyor. Tüm ülkelerden gelen ilerici gençler savaşın emperyalist ülkelerce kârlarına tatlı kârlar eklemek için alet edildiğinin bilincinde. Bu nedenle bu spor olayını değişik ülkeler sporcuları arasında kardeşliğin dolayısı ile barışın pekiştirilmesi için kullanacağında şüphe yok.

Üniversiteler Yaz Oyunlarının yapıldığı Sofya kenti 3 Nisan 1879 yılında Bulgaristan'ın başkenti oldu. 1945'de faşizmin yenilgiye uğratılıp Bulgaristan'ın Halk Cumhuriyet oluşundan sonra Sofya başkent olarak kaldı. Sofya kenti, spor dünyasında ilk olarak 16 yıl önce 1961 Ağustosunda Sofya'da Üniversiteler Yaz Oyunlarının yapılması ile ismini duyurdu. O sıralarda Sofya'da en büyük spor tesisi olarak "Üniverside" Spor Sarayı vardı. Yarışların pek çoğu da bu salonda yapıldı. 1977 Üniversiteler Yaz oyunları ise bu tesise ek olarak 23 büyük spor salonunda gerçekleşecek. Bu tesislerin toplam maliyeti Türk parası ile 500 milyon'u geçmektedir.

Yarışların yapılacağı tesislerin hemen hepsi Sofya kentinin içinde. Yarış öncesi çalışma ve hazırlıkların yapılacağı ve sporcuların yemek, yatmak ve eğlence gereksinimlerinin karşılanacağı yer ise "Hristo Botev" öğrenci kenti. Bulgaristan'da yüksek öğrenim gençliğini barındıran bu genç şehir sporcuların her isteğini karşılayabilecek nitelikte.

Üniversite Yaz Oyunlarında üniversiteli Bulgar gençliğine de büyük görevler düşmekte. Organizasyon komitesine yardımcı olarak 2000 genç görev almakta. Açılışta ve diğer eglencelerde ise 5000 genç çalışacak.

TÜSİAD'IN SON RAPORU

Yeni MC'nin zam furyasının başlamasından çok kısa bir süre önce Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), yani parababalarını bir araya getiren örgüt hükümete bir rapor verdi. Rapor TÜSİAD'ın yöneticilerinden Feyyaz Berker tarafından İstanbul'da açıklandı. Raporda Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu bunalım açıkça kabullenili-yor ve bu bunalımdan çıkılması için hükümete "yol gösteriliyordu." İşadamları ve büyük fabrika patronları bu raporda Kasım ve Aralık aylarında Türkiye ekonomisinin duracağını, yani fabrikaların kapanacağını, işçilerin kapı önüne koyulacaklarını dosta düşmana duyuruyorlardı. Parababalarının bu bunalımın nedenine koydukları teşhis ise hayli ilginç: "1977 yılında ortaya çıkan darboğaz, genel çizgileriyle 25 yıldır çarpık gelişen bir ekonomik yapının ürünüdür." deniliyor raporda. Düzeltmek için de bir dizi önlem öneriliyor. Raporda oldukça üstü kapalı geçilen bu önlemler dizisinde kabağın kimin başına patlayacağı gizlenmek isteniyor. Ama hafta içinde Vehbi Koç'un akıl hocalarından Erol Aksoy'un Milliyet'te Abdi İpekçi ile yaptığı konuşmada TÜSİAD'ın raporunda üstü kapalı geçiştirilen ve işçi, emekçi sınıflara yönelik "önlemler" açık açık ortaya konuluyor. Koç'un Amerika'dan transfer edilen genç akıl hocası devalüasyon, yani para değerinin düşürülmesi çare değildir diyenlere örnek göstererek cevap veriyor. "Brezilya, Şili, Arjantin... son zamanlarda Meksika, İsrail..." diye. Yani devalüasyonun başarılı olması, patronların dünya piyasalarında fiyat kırarak pazar kazanmalarını sağlamak için faşizmin en koyusunun tezgahlandığı, işçilerin grev, toplu pazarlık, çalışma, koşulları haklarının ve tüm anayasal hakların askıya alındığı ülkeler örnek diye gösteriliyor Koç'un danışmanı tarafından. Bu açıdan TÜSİAD'ın raporu biraz daha ılımlı. TÜSİAD yabancı parababalarının, Türkiye'deki işbirlikçilerini, komisyoncularını kurtarmak için ancak belli koşullarda para musluklarını açabileceklerini söylüyor. Örnek olarak da İngiltere'yi gösteriyor. Uluslararası Para Fonu (IMF) İngiltere'ye para vermek için nasıl bir önlemler paketini kabul etmiş, o örnek olarak veriliyor. Yalnız, burada İngiltere'nin aldığı "önlemler" den biri, herhalde unutkanlıktan olacak listeye konulmamış. O önlem de işçi ücretlerinin dondurulması... Ama diğer konularda TÜSİAD da açık sözlü. Diyor ki, "Dengeyi kurabilmenin yolu, talebi hiç olmazsa üretilen değere eşit kılabilecek biçimde sınırlamaktır. Bu sınırlama kısa sürede gelirleri azaltarak yapılamayacağına göre, başka tedbirler aramak gerekmektedir." Sonra bu tedbirler sıralanıyor: Vergilerin artırılması, gelirin satın alma gücünün sınırlandırılması, yani fiyatların yükseltilmesi. Böylece kapitalist ekonominin içine düştüğü darboğazdan çıkışın faturasının kime ödetileceği de açıklanıyor. Şimdiye kadar vergilerin büyük bir bölümünü ödeyenler, yani ücretliler, işçiler, emekçiler, ödeyecekler parababalarının çıkarttığı bu faturayı.

Vehbi Koç'un akıl hocası Erol Aksoy bu konuda da daha açık sözlü. Örneklerine devam ediyor. Brezilya'yı örnek gösteriyor. Brezilya ihracatını artırmak, dünya piyasalarında fiyat kırabilmek için her sene ülkedeki fiyat artışları oranında devalüasyon yaparmış. "Kendi memleketinde enflasyon yüzde 46 oranında devalüasyon yapar ve her zaman piyasanın önünde koşar böylece dış ticaret açığı vermez" diyor Aksoy. Para değerinde bu oranda bir düşüklüğü kolayca örnek diye gösteriyor. Ama bu oranda bir devalüasyon, iç piyasadaki fiyatları nasıl etkilermiş, dar ve sabit gelirliler nasıl perişan olurmuş, bunlar umurunda değil Vehbi Koç'un akıl hocasının. Bir de söyleyemediklerini söyleyebilseler ve işçi ücretleri dondurulsun diyebilseler. Ondan sonra parababalarının Türkiye'yi kurtarmak için işleri kolaylaşacak. Aksoy öyle diyor. "Bir devalüasyon bin tane ihracat teşvik tedbirinin yerini alır. Tüccara ve sanayiciye bu devalüasyon teşvikini verin, bakın ne oluyor." Ve devam ediyor Koç'un akıl hocası, "Şimdiden tasavvur edilmez ama belki dünyanın bir numaralı cıvata ihracatçısı olacağız." Eh! Mesele kalmadı cıvata yahut çengelli iğne ihraç edip Türkiye'yi kurtaracaklar demek. Bir de şu Şili'deki, Brezilya'daki gibi çalışma barışı gelse, bir de işçi ücretleri donsa, bir de yüzde 40 devalüasyon yapılsa!...

Vera Hikmet Nazım Hikmet'i anlatıyor

NERUDA NAZIM'A ÖFKELENİYOR

... Muza açık ve rahat bir sesle okumayı sürdürüyordu.

Naçalsya listopad moyego pokoleniya.
Neslimin yaprak dökümü başladı,
çoğumuz kışa giremiyeceğiz.

— Bağışla şekerim, ne dedin? diyerek kestin Muza'nın okumasını.

— Naçalsya listopad...

— Listopad: Son baharda ağaçların yapraktan soyunması mı? Yaprak yağmuru mu? Çeviride öyle mi?

— Evet, Nazım.

— Bağışla Muzacağım, böyle bir Rus sözcüğü bilmiyordum. Ne güzel bir söz! Devam et, lütfen.

Neslimin yaprak dökümü başladı,
çoğumuz kışa giremiyeceğiz.
Deliye döndüm, Refili,
haberini alır almaz...
Ne diyecektim...

Nazım bu şiirinde ne demek istemiştir? Ölümün yaşamı düşündürdüğünü mü? Ölenin ve kendinin yaşamını mı? "Yapılan işin ya çok iyisi yaşıyor hizden sonra, ya çok kötüsü". Nasıl yaşamalı? Nazım bu soruyu daima sorardı, kendine ve başkalarına. Ve bununla ilgili olarak Kuran'ın bir âyetini tekrar etmeyi çok severdi: Hem hiç ölmeyecekmiş gibi, hem de sanki yarın ölecekmiş gibi yaşayacaksın. Sık sık Nazım'a öyle gelirdi ki, istediği gibi yaşamak için kendinde güç bulamadığını düşünürdü. Yapılması gereken birçok şeyi yapmadığını, insanlara iyi, gerekli ve yararlı az şey yaptığını sanırdı. Yaşamını acımasızca hir analizden geçirerek kendi kendine öyle sert sözler söylerdi ki, en dost olmayan eleştiricisi söylemeye cesaret edemezdi. Bunun içindir ki, kendi yaşamını düşünürken şöyle der:

Seninki orta halliydi sanırım,
henimki de öyle.
Yani, sesimiz hu kuhhede kalacak diye
tesellimiz yok.
Ben kendi payıma üzülmüyorum buna,
tesellisiz yaşamayı becerdim,
beceririm tesellisiz ölmeyi de,
senin gibi Refili.

Nazım, kendi şiirlerini dinliyor ve bir şair olarak kendi yaşamını ve kendi gerçeğini düşünüyordu. Eski yazılarında hiçbir zaman hiçhir şey değiştirmezdi. Çünkü her ne yazdıysa, belli bir dönemdeki düşüncelerini ve ruh halini içtenlikle yansıtıyordu. Açık kalpliliği, birini hayal kırıklığına uğratacakmış, birinin hoşuna gitmeyecekmiş, herhangi birini de öfkelendirecekmiş, bu onu asla kaygılandırmazdı. Sonradan öğrenilen bir gerçek hesabına, riya ve yalan hesabına - o yalan güzel olsa ve ona gerçek'ten daha çok yakışsa dahi - kendini olduğundan daha iyi göstermek istemezdi.

NERUDA VE NAZIM

Pablo Neruda Moskova'ya geldiğinde sık sık bize uğrar, geceyarılarına kadar kalır, bana Şili usulü yemek pişirmeyi, Küba romu, limon ve rendelenmiş buzdan zehir zemberek bir içki yapmayı öğretirdi.

Nazım da, Pablo da yüksek sesle konuşur, gülünç birşey hatırlayarak katıla katıla güler, birbirinin sözünü keserek uzun dostluk yıllarında başlarından geçen olayları anlatırlardı.

Bir kez Pablo'nun, misafir odasına girerken başına bakır telden yapılmış bir "heykeli" takıp ağır ağır uçar gibi hareketler yaparak "Ben Lunnik! Ben Lunnik!" diye bağırdığını anımsıyorum. Sanatçılardan böyle değersiz şeyler satın aldığı için Nazım'la alay ediyordu. Nazım da yanıt olarak: "Ha, iyi ki hatırlattın" derdi. "Paran var mı, Pablo? Öyleyse gidelim şu bizim Yura'ya da, birşey olsun al.." Ve ertesi gün sanatçı Yura'ya gidilir, Pablo da, hiç kimsenin hiçbir zaman satın almıyacağı en tapon yapıtı seçer alırdı. İşte böyle, belki biraz safça da olsa pratikte yardım ederlerdi genç sanatçılara. Atelyede kaldıkları sürece de, çağdaş resim sanatı ve bundaki gelişmeler üstüne ciddi konuşmalar olurdu. Ressamı çıkmazdan kurtarmaya, öykünmekten korumaya çalışır, sanat konularında kitaplar getirirlerdi.

Pablo da, Nazım da yaşamlarının en parlak döneminde bulunuyorlardı. Tilmizleri olsun istiyorlardı, moral ve estetik ideallerini gençlere vermek istiyorlardı.

Ve her ikisi de diğerinin mutlaka "kendi" şairini yada ressamını beğenmesini istiyordu.

Bir kez bizde akşam yemeği uzun sürmüştü. Sofrada üçümüz oturuyorduk. Nazım Pablo'ya Balaban'ı bu yetenekli köylü çocuğuyla bir hücreye nasıl düştüklerini, onun ressam-yanını nasıl sezdiğini, hapiste ona ilk resim derslerini nasıl verdiğini anlatıyordu...

Pablo uzun boylu dinledikten sonra: Alberto'nun yetenekleri de tıpkı böyle fışkırıyordu. Bir fırıncı olarak başlamıştı, francala pişiriyordu, dedi.

Nazım anlamadı:

— Hangi Alberto?

Pablo Neruda, Nâzım Hikmet'le beraber..

Pablo yüksek sesle:

— Albertoyu bilmiyorsun, ah? dedi. Ciddi mi söylüyorsun?

— Peki, kimdir?

Pablo, iki eliyle sert bir hareketle tabağı ve tabağın yanında ne varsa masanın ortasına iterek:

— Haydi gidelim, dedi.

— Nereye? Saate bir bak, onbire geliyor.

— Gidelim diyorum sana, dedi Pablo, nerdeyse bağırırcasına, Nazım'ın Alberto'yu bilmemesine öfkelenerek. Ve Nazım, hiç değilse birşey anlayabilmek için odadan odaya peşinden koşarken Pablo çeketini giymiş ve kolunu omuzlarıma atarak beni kapıya doğru götürmüştü bile.

Sokağın ötesinde bir taksiye binmiştik ki, Pablo'nun, Alberto'nun yaşadığı sokağı bilmediği anlaşıldı.

— Boşver, dedi olup bitenden keyiflenmeye başlayan Nazım'a, merak etme, evini buluruz.

— Oynattın mı yoksa, kardeş! İnsanlar çoktan uyuyor.

Pablo birden biraz durgunlaştı ve şoförden bizi şampanya alabileceğimiz bir mağazaya götürmesini rica etti. Şoför, Yeliseyev mağazasına götürdü, ama mağaza kapanmıştı. Nazım'la Pablo, mağazanın kocaman pencerelerinden içeriye baktılar ve salonda avizelerin halâ yanmakta olduğunu, iki üç kadının da işyerlerine çeki düzen verdiklerini gördüler. Pencereye vurmaya başladılar ama camlar kalın ~~olduuğundan~~ satıcı kadınlar işitmedi. O zaman Pablo, birşeylere tırmanarak boylu boyunca pencereye abandı. Eninde sonunda gördüler. Kadınlar önce işkillendiler, sonra gelip, kuşkuyla kapıyı araladılar. Nazım ve Pablo, birbirinin sözünü keserek, yalvarır bir eda ile, kızara bozara, iki şişe şampanya istediler. Karşılarında iki sarhoş olduğunu sanan kadınlar ilkin kızdılar, ama isteyenlerin kim ve şampanyanın niçin olduğunu öğrenince altın varaklı kara şişeler geldi.

Sonra Alberto'nun yaşadığı sokağı aramaya koyulduk. Mahalle, mahalle, cadde cadde dolaştık aradığımızı bulana dek. Pablo, Alberto'nun evini, dediği gibi, Lenin Caddesinde buldu da. Karanlık bir avluya girdik.

Duvar boyunca, bir bakkal dükkanının yığın yığın sandıkları duruyordu. Nazım bir sandığa oturdu, bir daha saate baktı: saat biri geçiyordu. Kasketini ensesine yıkarak, çapkın bakışlarla Pablo'ya bakıp son kez aklını başına getirmeyi denediyse de, Pablo kapılardan birine dalmıştı bile. Biz de arkasından yürüdük.

Ev yeniydi. Asansörle üçüncü ya da dördüncü kata çıktık. Pablo zile bastı.

Biraz sonra kapı açıldı ve ufak tefek, zayıf bir kadın çıktı. Uykuluydu. Pijamasının üstüne atılmış bir şala sarınmıştı.

— Pablo!... - şaşkınlık ve sevinçle haykırdı kadın, - Pablo....

Albertonun karısı Klara, bizi içeriye aldı. Oğlunun yattığı odanın kapısını örtüp holde ışığı yakmadan öbür odaya geçirdi. Kuvvetli ışıklar yanan dar uzun bir odaya girdik. Uzun boylu yaşlı biri divandan kalkarak bizi karşıladı. Yüzü iyi bir kuşunkine benziyordu. Albertoydu. Sade, fakat özenle giyinmişti, uykuya yatmaya niyeti bile olmadığı belliydi. Yüzünde şaşkınlık izi yoktu. Çoktan bizi bekliyordu sanki. Babacan babacan gülümseyerek, rahat ve acele etmeden ellerimizi sıkıyor, yavaş sesle Pablo'yu yanıtlıyordu.

Nazım Albertoyla konuşmaya başladı. Alberto Ispanyolca karşılık verdi. Nazım sordu:

— Rusça konuşmuyor musunuz?

— Hayır, Alberto yalnız İspanyolca konuşuyor, diye hemen yanıtladı Klara "r" leri yuvarlayarak.

Nazım yine sordu:

— Sovyetler Birliğine yeni mi geldiniz?

Klara:

— Ne diyorsunuz, dedi, 1938'den beri buradayız, iç savaştan hemen sonra geldik.

Nazım donakaldı. Pablo'ya baktı ve yavaşça: Deli mi ne? dedi.

DEVAM EDECEK

ABD'nin engelleme girişimleri boşa çıkarıldı:

BELGRAD TOPLANTISININ SONUCU OLUMLU KARŞILANIYOR

EMPERYALİZME ÖDÜN YOK

Helsinki Belgesi'nin sonuçlarını değerlendirmek için toplanacak Belgrad Konferansı'nın tarihini ve gündemini hazırlamak üzere yapılan hazırlık toplantısı, sekiz haftalık çalışmalardan sonra önceki hafta içinde sonuçlandı. Toplantı boyunca taraflar arasında çok ciddi anlaşmazlıklar çıkmış olmasına, adeta Konferans'ın toplanamaması tehlikesinin başgöstermesine rağmen varılan anlaşma, önemli bir başarı olarak niteleniyor. SBKP'nin organı Pravda, Belgrad Konferansı'nın gündemi için varılan anlaşma konusunda, SSCB'nin, sosyalist ülkelerin ve diğer devletlerin çabalarıyla, bazı NATO ülkelerinin Belgrad Konferansı'nı Helsinki Belgesi'nin ruhuna aykırı bir yöne saptırma girişimlerinin önlendiğini belirtiyor. Fransız Le Monde gazetesi ise, Yugoslav başkentinde varılan anlaşmayı, "diplomatik bir başeser" olarak niteliyor.

Hazırlık toplantısı boyunca en önemli sorunu oluşturan "gündem" konusunda ulaşılan karar, Helsinki Nihai Belgesi' nin koyduğu ilkelerin uygulanması ile yumaşama doğrultusunda atılan adımlar konusunun birarada görüşülmesini öngörüyor.

Ayrıca, hazırlık toplantısında anlaşmazlığa neden olan, Konferans'ın süresi ve yetkileri konusu da çözüme bağlanmış bulunuyor: Belgrad Konferansı 4 Ekim'de açılarak çalışmalarını 22 Aralık'a kadar sürdürecek. Bu zaman içinde bir sonuç belgesinin hazırlanamaması halinde Konferans çalışmaları bir ay daha uzatılacak. Konferans, karar alma yetkisine de sahip olacak.

HAZIRLIK TOPLANTISININ KISA BİR ÖYKÜSÜ

Hazırlık toplantısının tahminleri aşan uzunluktaki çalışmalarının kısa öyküsü özetle şöyle:

Toplantıyı çıkmaza yaklaştıran anlaşmazlık, Amerikan heyetinin, Belgrad Konferansı'nı sosyalist ülkelere karşı sürdürülen ideolojik sakım kampanyasının bir aracı haline getirme çabasından kaynaklanıyordu. Amerikan heyeti, Nihai Belge'nin taraf ülkelere yüklediği görevlerin, bu arada Belge'nin "insan hakları"yla ilgili bölümünün uygulanmasının yumuşama süreciyle ilgili konulardan apayrı olarak ele alınmasını öneriyordu. Bunun için de, Konferans gündeminde, Nihai Belge'nin ilkelerinin uygulanmasının gözden geçirilmesinin ve insan haklarının bağımsız bir madde olarak yer almasında uzlaşmaz bir tutum takınıldı.

Amerikan heyetinin Washington'dan gelen direktiflere bağlı bu yaklaşımı Helsinki Nihai Belgesi'nin ruhuna kesin olarak aykırıydı. Nihai Belge, Helsinki Konferansı ilkelerinin uygulanmasıyla yumuşama sürecinin geliştirilmesini bir bütün olarak ele alıyordu. Nihai Belge' nin, Belgrad Konferansı'na temel oluşturan bölümü şöyleydi: "Taraf olan devletler... Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı ile başlatılan çok taraflı süreci... gerek Nihai Belge'nin öngörülerinin ve Konferans'ın tanımladığı görevlerin yerine getirmesi, gerekse, Konferans' ta ele alınan sorunlar çerçevesinde karşılıklı ilişkilerini derinleştirilmesi, Avrupa'da güvenliğin iyileştirilmesi ve İşbirliğinin geliştirilmesi ve yumaşama sürecinin gelecekte geliştirilmesi konularında yapacakları ayrıntılı görüş alış verişleri yoluyla... sürdürme kararlılıklarını belirtirler."

ANLAŞMAZLIK KONULARI

Nihai Belge'nin bu bölümü, kapitalist devletlerin, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın koyduğu bir kısım ilkeleri, Konferans'ın yumuşama sürecinin derinleştirilmesi konusunda kendilerine yüklediği görevleri savuşturmak için kullanmalarını önlüyordu. Kapitalist devletler, insan hakları konusunda koparacakları sahte yaygaralarla, yumuşama sürecini baltalayan politikalarını gizlemek, yumuşama sürecindeki yavaşlamanın sorumluluğunu sosyalist ülkelerin sırtına yüklemek olanağını yitiriyorlardı. Belgrad toplantısına katılan Amerikan heyeti ve diğer NATO ülkeleri, konferans gündeminde, insan hakları ve yumuşama sorunlarının (I) ve (II) olarak ayrılarak sıralanmasını önerdiler. Bu ve aynı anlama gelen diğer öneriler (iki konuyu A ve B gibi sıralamak, insan hakları konusunu başa getirerek iki konu arasına bir (-) işareti koymak gibi!), SSCB ve sosyalist ülkeler tarfından kararlılıkla reddedildi. Sonuç olarak, iki konudan hiçbirine öncelik vermeyen, gündem çizelgesinde iki konu arasında sadece bir boş satır bırakan, bir çözümde anlaşıldı.

Hazırlık toplantısının diğer anlaşmazlık konusu ise, Konferans'ın kapanış tarihiydi. Amerikan heyeti, Konferans için herhangi bir kapanış tarihi saptanmaması konusunda ısrarlıydı. Bu ısrardan, Konferans'ın dilendiği gibi uzatılması ve belki. hiçbir sonuç alınmadan bir propaganda aracı haline getirilmesi amaçlanıyordu. Amerikan heyeti, ısrarına gerekçe olarak, önceden saptanacak bir süre içinde bir sonuç belgesinin hazırlanmasının tamamlanamayabileceğini ileri sürüyordu. ABD'nin bu uzlaşmaz tutumu da, toplantıdaki Sovyet ve Amerikan heyet başkanlarının Yugoslavya'daki Sovyet elçiliğindeki görüşmelerinden sonra çözüldü. Konferans için bir sonuç tarihinin saptanması, fakat bu tarihe kadar bir belgenin hazırlanamaması halinde bir ay daha uzatılarak, belgenin tamamlanmasına kadar sürdürülmesi kararlaştırıldı.

EMPERYALİST KAMPTA NÜANSLAR

"Diplomatik bir başeser" olarak nitelenen bir biçimde hazırlık toplantısının çıkmazdan kurtarılması, Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin kararlı barış politikalarının bir sonucudur. Hazırlık toplantısı, ABD'nin ve NATO çevrelerinin umduğu gibi sosyalist ülkelere karşı bir propaganda aracı yapılamamış, tersine emperyalist politikanın içyüzünün sergilenmesi için bir vesile olmuştur. Ayrıca hazırlık toplantısı, yumuşama konusunda kapitalist kamptaki tek tutumun, Pentagon gericilerinin izlediği aşırı "soğuk savaş" yanlısı tutum olmadığını da göstermiştir. Sosyalist ülkelerin kararlı tavrı, Fransa ve Federal Almanya gibi ülkelerin yöneticilerini, ABD ile aralarında bir "nüans çizgisi" çizmeye zorlamıştır. Fransız ve Batı Alman yöneticileri, ABD'yi gerçekçiliğe çağırmış, "Amerikan dış politikasına yeni bir ideolojik boyutun eklenmesinin yumuşamayı frenleyeceği" endişesini belirtmişlerdir. Bu gelişmeler, Ekim ayında Belgrad'da başlayacak Konferansın, yumuşama doğrultusunda yeni birlleri adım olabileceğini müjdeleyen gelişmelerdir.

YA TÜRKİYE?

4 Ekim'de başlayacak Belgrad Konferansı, Türkiye için de büyük önem taşımaktadır. Türkiye , Helsinki Nihai Belgesi'ne imza koyduğu halde, bu belgedeki ilkelerin hayata geçirilmediği ve bu yönde hiçbir çabanın harcanmadığı ülkeler arasındadır. "Irk, cins, dil ve din ayırımı yapmaksızın, insan haklarına, düşünce, vicdan, din veya inanç özgürlüğü başta olmak üzere temel özgürlüklere saygı" gösterilmesini öngören hükme aykırı düşen yürürlükteki anti-demokratik yasa ve hükümlerin yanısıra; Kıbrıs konusunda izlenen politika da Nihai Belge'nin gerektirdiği ilkelere aykırıdır. Türkiye, resmi açıklamalarda Kıbrıs Devleti'nin meşruiyetini tanımadığını ortaya koymuştur; Makarios yerine seçilecek Başkanın ve Kıbrıs hükümetinin de Ada'yı temsil etmeyeceği resmen ileri sürülmektedir. Oysa Belgrad'da yapılacak Konferans'a, Kıbrıs'ı temsil etmek üzere, Türkiye'nin tanımadığını ileri sürdüğü hükümetin temsilcileri katılacaktır. Böylece Türkiye, fiilen, Helsinki Konferansı'na taraf olma niteliğini bile reddetmiş sayılabilir. Bu koşullarda, Belgrad Konferansı'nın, Türkiye'nin gerici dış politikası için yeni bir batağın habercisi olduğunu söylemek hiç de zor değildir.

KAPİTALİST DÜNYA TİCARETİNDE ALARM ÇANLARI ÇALIYOR

Kapitalist dünyadaki ekonomik bunalımın süreklilik kazanması, sistemdeki eski hastalıkların daha da derinleşmesine, yeni hastalıkların türemesine yol açıyor. 1974'ten beri çaresi bulunmayan son bunalımın, kapitalist dünya ticaretini kritik noktaya getirişinin belirtileri açıkça kabul edilmeye başlandı. Emperyalizmin uluslararası ekonomik kuruluşları, devlet örgütleri, dev tekellerin kamuoyu yaratıcı organları, yaklaşan tehlikeleri haber veriyorlar.

Dünya ticaretinin 1977 yılı içinde ancak yüzde 4-5 oranında artabileceği, bunun da ancak hiçbir yenl "korunma" önlemi alınmadığı takdirde mümkün olduğu, yıl başından beri görüş birliğine varılan bir konuydu. Fakat burjuva basın ve yayın organları, işsizliğin büyümesi karşısında birçok ülkede "ithalata sınır koyma" eğiliminin doğabileceğini, böylece yeni bir gerilemenin içine girilebileceğini de belirtiyorlardı. Son ayların olayları bu öngörüleri doğrular niteliktedir. Alarm çanlarının ipini çeken de bu olmuştur.

1930'LARA DOĞRU YOL ALINIYOR

Ortak Pazar'ın dış ilişkilerini yönetmekle görevli Federal Almanya'lı uzman Wilhelm Haferkamp'ın, önceki hafta cumartesi Brüksel'de verdiği demeç pekçoklarında bir soğuk duş etkisi bıraktı. Haferkamp şöyle diyordu: "Dünya, son otuz yıldır hiçbir zaman olmadığı kadar, 1930'ların korumacılığına doğru yol almaktadır." Ortak Pazar yöneticisi, 1930'larla bugün arasındaki farkı da şöyle açıklıyordu: 1930 Büyük Bunalımı sırasında dünya ticaretini çökerten, hükümetlerin uyguladığı gözü kapalı gümrük ve kota önlemleri olmuştu. Şimdi ise aynı "korumacı" zihniyet, yeni bir kılık içinde, daha baştan çıkarıcı, çağdaş, akılcı gözüken sloganlarla piyasaya sürülmektedir.

Kapitalist ülkelerde "korumacılık" politikasının son sıralarda bu kadar güncelleşmesinin temelinde, 1976 yılında büyük umutlarla beklenen "canlanma"nın gerçekleşmemesi; işsizliğe bir çözüm bulma olasılığının hemen bütünüyle yitirilmesi yatmaktadır. Economist dergisinin hesaplarına göre, 1977'in ikinci yarısındaki Batı Alman Ekonomisinde yatırımların 1975'teki düzeyin üzerine çıkması beklenmemektedir. Birleşik Amerika'da ise yatırımların yüzde 1 oranında düşeceği, bu düşüşün İngiltere'de ve Fransa'da yüzde 20, İtalya ve Japonya'da yüzde 30 olabileceği hesaplanmaktadır. 1977'nin başında 15 milyon işsiz barındıran gelişmiş kapitalist ülkelerde bu sayının yıl sonunda 17 milyona ulaşması da beklenmektedir. Bu durum, birçok kapitalist ülkede, tekelci devletin iç piyasayı dışardan gelen mallara kapatma kararını almasına yol açmıştır.

SERBEST TİCARET "ÖRGÜTLENMELİ" Mİ?

Ortak Pazar uzmanı Haferkamp'ın yakındığı "akılcı gözüken sloganlar"dan biri, geçenlerde Fransa Başkanı Valery Giscard d'Estaing tarafından dile getirildi. Giscard, son Londra ekonomik zirvesinde, Başkan Carter'a ve diğer liderlere, "serbest ticaretin örgütlenmesi gerektiği"nden söz etti. Giscard'dan bir süre sonra Başbakan Barre, Amerikan yüksek teknoloji tekelleri ile azgelişmiş ülkelerdeki ucuz emeğin, bazı Avrupa ülkelerini "dünya ticaretindeki paylarından yoksun ettiği"ni açıkladı. Amerikan Time dergisi tarafından 1930'lardaki "komşunu soy" ilkesini uygulamakla eleştirilen Fransa, Ortak Pazar'ı, gelişmekte olan ülkelerden yapılan tekstil ithalatını sınırlama konusunda zorladı.

BUNALIM DERİNLEŞİYOR

GİTTİKÇE BÜNYEYİ SARAN HASTALIK

Bu arada İtalya'nın Japon motosikletlerinin ithalatına sınır koyduğu öğrenildi. ABD, Milliyetçi Çin'le Güney Kore'nin Amerika'ya yaptığı ayakkabı ihracatını sınırlamaları için bu ülkelerle bir anlaşma yaptı. Japonya'da son olarak ABD'ye yaptığı televizyon ihracını sınırlamaya hazırlanıyor. US Steel ve Zenith şirketleri ise, Amerikan hükümetini, Avrupa çeliği ve Japon televizyonu ithali üzerine yeni gümrükler koyma konusunda zorluyor.

50 ülke arasında yapılmış olan, ve 1974'ten beri uluslararası tekstil ticaretini düzenleyen "dokuma" anlaşmasını yenileme konusundaki görüşmelerin önceki hafta sonunda başarısızlıkla kapanması ise, dünya ticaretindeki tehlike çanlarının en iyi örneklerinden biri. 1974'ten beri 500 bin kişinin tekstil işkolunda işini yitirdiğini ileri süren AET, azgelişmiş ülkelerden yapılan yünlü, T-şört, gömlek ve diğer dokuma ithalatının dondurulmasını istedi. Görüşmelerin çıkmaza girmesini GATT Genel Müdürü Olivier Long şu sözlerle karşıladı: "Anlaşma süresi uzatılmadığı takdirde, uluslararası ticaretin parçalanmasının başlangıcına tanık olabiliriz."

TEKELLERİN DEVLETİ ÇARESİZ

Kapitalist dünya ekonomisini kaplayan bu telaş havası, tekelci devletin ve onun yönetimindeki uluslararası ilişkiler mekanizmasının, kapitalizmin genel bunalımı karşısında düştüğü güçsüzlüğün bir belirtisidir. Kapitalizmin doğuş yıllarının mutlu düşlerinden kalma "teorilere" takılıp kalan burjuva iktisatçıların "ürettiği" teorik çözümlerin hiçbirinin geçerli olmadığı ortaya çıkmıştır. Elbette kapitalizmin "kendiliğinden" çöküşünün yaklaştığı hayallerine de kapılmamak gerekir. Bugünkü bunalımın nereye varacağını emperyalizme, tekellere karşı sürdürülen mücadelenin gücü belirleyecektir.

NÖTRON BOMBASINA HAYIR!

Amerikan savaş sanayii tarafından geliştirilen, Hidrojen bombasından kat kat daha güçlü "nötron bombası"na karşı dünyadaki barışçı güçlerin protestoları birbirini izliyor. "Nötron bombası"nın geliştirildiği, bir ay kadar önce ABD Başkanı Carter tarafından açıklanmış; bomba, insanları kitle halinde öldürmesine karşılık insan yapısı çevreye doğrudan bir zarar vermediği gerekçesiyle "savunulmuştu".

EMPERYALİZMİN İNSANLIK DIŞI YÜZÜ YİNE SERGİLENDİ

Sosyalist ülkelerin, kapitalist ülkelerdeki ilerici politik hareketlerin, demokratik kuruluşların "nötron bombası"na sert bir biçimde karşı çıkmalarının yanısıra, dünya bilim çevreleri de yeni silahın insanlık dışı yüzünü sergiliyorlar.

Varna'daki Joliot-Curie Uluslararası Bilim Adamları Evi'nde bir gezi dolayısıyla biraraya gelen çeşitli ülkelerden bilim adamları, ABD tarafından geliştirilen yeni silaha karşı sert bir tepki gösterdiler. Dünya Bilim Adamları Federasyonu Başkanı Prof. Eric Burop'un toplantıya gönderdiği mesajda "nötron bombası" kınandı. Toplantıya katılan, Avusturya'dan Prof. Schoenefeld, Brezilya'dan Prof. Enriques, Polonya'dan akademisyen Kaczmarek, SSCB'den Prof. Glavkov, Çekoslavakya'dan Prof. Benda, Demokratik Almanya'dan Prof. Dömlich, yaptıkları konuşmalarda yeni silahın korkunç yıkım gücünü belirttiler. Bilim adamlarının toplantısında kabul edilen ve ABD Başkanı ile Birleşmiş Milletler'e gönderilen kararda, Dünya Barış Konseyi'nin 6-13 Ağustos tarihlerinde nötron bombasına karşı uluslararası bir kampanya haftası düzenlenmesi kararının onaylandığı, ve Dünya Bilim Adamları Federasyonu'nun silahlanma yarışına karşı aktif bir mücadele verilmesi girişiminin desteklendiği açıklandı. Kararda şöyle dendi: "Biz ilerici bilim adamları, insanlığı ve hayatı seven herkesi, 'nötron bombası'na karşı, Amerikan askeri kuruluşlarının silahlanma yarışına attıkları bu yeni adıma karşı direnmeye çağırıyoruz."

Avrupa'daki 28 Komünist ve İşçi Partisi'nin temsilcileri de, daha önce yayınladıkları ortak bir açıklamada, nötron bombasına karşı mücadele çağrısında bulunmuşlardı. Çağrıda şöyle deniyordu: "Bütün barışçı güçleri, özellikle sosyalist, sosyal demokrat ve hristiyan güçleri, sürekli bir yumuşama politikasının desteklenmesi, etkin silahlanma önlemleri yoluyla barışın korunması yolunda tavır almaya çağırıyoruz. Bu, askeri bloklar dağıtılana kadar, onların, kontrol altına alınabilmesinin ön koşullarından biridir. Her türlü kitle imha silahının yasaklanması başarılmadan önce, yeni silah türlerinin geliştirilmesi kesin olarak önlenmelidir."

Amerikan emperyalizminin cephaneliğine katmaya çalıştığı yeni "nötron bombası", bu sistemin yöneticilerinin bir süredir iziedikleri "soğuk savaşı geri getirme" politikasının bir parçasıdır. Amerikan emperyalistleri ve NATO'nun yönetici çevreleri, yumuşama sürecinde atılan adımları geri çevirmeye ve bu sürecin kalıcılaşmasını önlemeye çalışmaktadırlar. Sosyalist ülkelere karşı açılan ideolojik saldırı kampanyası da, bu politikayı haklı göstermeyi amaçlamaktadır. "Soğuk savaşı geri getirme" çabalarının arkasında, ileri kapitalist ülkelerde tekellerin egemenliğini tehdit eden işçi sınıfı hareketinin durdurulması amacı da önemli bir yer tutmaktadır. Bu gelişmeler, emperyalizmin yeni politikası karşısında bütün uluslararası anti-emperyalist güçlerin ortak bir mücadele vermesi zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Bu ortak mücadele ile, gericiliğin planları boşa çıkarılacaktır.

KİM NEYİ YAZACAK?

Adalet AĞAOĞLU

Bir gazetenin haftalık sanat dergisi, Türk Romanı'nın son on yılına kuşbakışı eğildi. Derginin, yaz tatiline başlamadan önce "Köy Romanı", "Kent Romanı", "12 Mart Romanı" gibi üç bölümlük bir diziyle son yıllar romanımızın toplamını çıkarması, yazınımızda içi boş kalıplarla oyalanmanın sürdüğünü gösteriyor. Altalta getirilmesi olanaksız birimlerle yekun çıkarılması karşısında konuya bir kez daha yaklaşmakta yarar var.

YAPI MALZEMESİ VE YAPININ KENDİSİ

Toplum katlarındaki yerleri, sınıfsal konumları ne olursa olsun, roman yazarlarımız arasında yapılan mekân ve iş bölümünden hiç bir şey anlamıyorum. Roman üstüne bu iş bölümü çerçevesinde geliştirilen değerlendirmelerle tartışmalarda da yazınımızı bir adım ileriye götürecek devingenlikler bulmuyorum Köy romanı, kent romanı, 12 Mart romanı, işçi romanı gibi, kimi mekânsal, kimi sınıfsal, kimi de zamansal bir ayrıştırmadan yola çıkılıp bunları birbirleriyle çarparak, toplayarak günümüz romanının nasıl irdelenebileceğini de kavrayamıyorum. Ayrıca, "Kenti kentliler, kentli aydınlar; köyü köylüler, köy enstitülüler işçi sınıfının romanını da - ilerde - proleterler yazar" söylentileri de hiç bir şey demiyor bana. İçi boşaltılmış, özünden koparılmış bir yazın anlayışı, burda konumuz gereği, bir roman kavrayışı, roman yazarını da, tıpkı temel aldığı felsefeden koparılarak içi boşaltılmış kavramlar gibi, havada tutamaksız savrulan nesnelere eşit kılıyor. Doğrusu, roman yazarımız da bunu hakediyor. "Ben köylüyüm, köyü yazarım. Ben kentliyim, kenti yazarım. Ben işçiden yanayım, fabrikayı yazarım, grevi yazarım, maden ocağını yazarım" diyerek çağının yazarı olmadan önce herhangi bir yerli olmaya çanak tutuyor. Köy, köy enstitülülerin tekeline, kent, kentli aydınlar ve yarı aydınlar tekeline, 'işçi romanı' da -biraz yok- yoksunluğa, biraz sendikacılığa, biraz da marksist terminolojiye ucundan bucağından bulaşmışlar tekeline böyle giriyor. Mekânsal, zamansal, sınıfsal, (hattâ kuramsal) bölümlemelerin romanın kendisiyle, yani insan-toplum-doğa, ilişkilerinin çağdaş açılmasıyla ilintisi olmaması bir yana, yapı malzemesini yapının kendisi sanmak, dahası o yapı içinde oturanlar sanmak gibi birşey bu. Malzeme artık herşeyi belirleyebilecek bir ölçüt oluyor burda. İlerdeki yapının mimarisini de, bu mimariye dayalı odalarda atılacak kahkahaları, dökülecek gözyaşlarını, öfkeleri, korkuları, yüreklilikleri, yüreksizlikleri, bütün bunların niteliklerini de, bu odalarda kafaların ne düşündüğünü de belirleyebilecek bir ölçüt. Gerçi, kerpiçten nasıl bir yapı çıkacağını az çok kestirebiliriz. Mermerden de nasıl bir yapı girişi kondurulacağını az çok gözlerimizin önüne getirebiliriz. Hattâ, malzemenin niteliğine, türüne göre ilerde bu malzemeden kurulu odalar içinde kimlerin oturacaklarını da azbuçuk bilebiliriz, eski örneklerine bakarak. Ama bu odalarda doğacak çocuklann kız mı, oğlan mı, esmer mi, sarışın mı, olacaklarını; bu çocukların ilerde, yüksek atlamada kaç metre, kaç santim atlayacaklarını, patrondan yana mı, patrona karşı mı duracaklarını, kendi iç dünyalarında ne için yanıp tutuşacaklarını malzemeye bakarak tümüyle kavrayamayız. Roman yazarı öncelikle çağın insanını, onun sınıfsal konumu içindeki ilişkilerini, bu ilişkilerin getireceği çelişkileri kavramak, kavrayışını çağın dışına düşmeyecek bir yorumla ışıklandırmak zorunda. Köy, kent, fabrika, bu ışıklandırmanın araçları.

MEKAN VE MALZEME KISITLANMAMALI

Çok yazıldı: Köy gerçeğini anlatmak için köyü mekân tutmak, köylüyü ve köylüceyi malzeme yapmak yetmez. Buna, şunu da eklemek gerek: Köy gerçeğini anlatmak için ille köy malzemesi kullanmak da gerekmez. Kuşkusuz bu yakın yoldur. Kolaylıktır. Okuru birden bir mekâna yerleştirir. Ona, hangi koşullar altında nasıl insanlardan sözedeceğini bildirir. Ama bu, aynı zamanda okuru koşullandırır. Köy fonunu köy gerçeğiymiş gibi gösterme tuzağını, daha da beteri, herşeyden önce bir romanla karşı karşıya olduğunu bilmekten alakoyma tuzağını hazırlar. Aslında roman yazarının işi, köyü, kenti, işçiyi, herbirinin bağrında haşır neşir olduğu bir yaşamın kopyesini onlara sunarak, onları bir kez daha canından bezdirmek (ya da onları bir kez daha kendine hayran bırakmak) değildir. Roman, insanın herhangi bir mekân, zaman ve sınıf içindeki çağdaş dramına„ bazen fabrikadan gökleri yırtan bir otelin rufuna, bazen o otelden bu köye, o köyden bu kente, bu kentten de buluta, havada uçan kuşa ya da yerde sürünen yılana hep birlikte bakarak ışık düşürmekle roman olmaya ilk adımını atabilir. Mekân üstelik bir sınıf gerçeğini belirlemeye bile yetmez. Tam karşıtı, o sınıf gerçeğine biraz tepeden bakmak, onu biraz hafife almak anlamına da gelebilir bu. Onun için, "Ben işçi sınıfından yanayım" diyen bir roman yazarının bile, 'o sınıf için' yazacağı en iyi roman, belki de o sınıfın uzağındaki, dışındaki, karşısındaki bir yeri ve kişileri ikendine malzeme seçen romandır. Bu şuna benzer:' Okuru bilinçlendirmeyi' amaç edinmiş roman yazarı, roman kişisini bilinçlendirmese de olur. Yeter ki 'bilinçlendirmek' istediği okur, yazarın yorumuyla aysın, aydınlansın, o yoruma da kendinden bir yorum katsın.

MALZEME, BAKIŞ AÇISININ YERİNİ TUTAMAZ

'Halkı bilinçlendirmek' için tiyatroda, ille bir işçiyi ya da işçi anasını, olanlar, ne olursa olsun, hemen 'bilinçli' kılıvermek yanlısı bir oyuncu tanışım, bir gün bana: "Kaleminizi biraz da işçileri yazarak onlardan yana oynatsanız" demiş, hattâ beni bir fabrikaya götürüp bir süre orada yaşatmayı önermişti de, yüzüne bakıp kalmıştım. Bir fabrikada bir gözlem yapmaya diyeceğim yok. Roman yazarı her şeyi merak eder. Her yeri kendine mekân tutar. Ama, diyelim bir fabrikadaki gözleminin ille işçi sınıfı yanına işleyeceğini kim söyleyebilir? Evet. Yüzüne bakıp kalmıştım bu tanışın. Çünkü, ondan yıllarca önce çok 'iyi huylu' bir bay da bana yine böyle incelik dolu bir 'rica'da bulunmuştu: "Yoksullara yardım etmek için çırpınan saygıdeğer hanımefendilerimizi yerin dibine batırmakta kullandığınız o güzel kaleminizi biraz da, bu uğurda yine de birkaç yoksul çocuğumuzu doyurmayı, bir kaç yoksul genç kızımızın da güzel lokallerde düğünlerini yapmayı başarabilmiş hanımefendilerimizin hakkını vermekte kullanmanızı rica etsem acaba?" demişti. Oyuncu tanışım da, o 'iyi huylu', 'haksever' bayın bu ricasını duysaydı sanırım ya güler, ya o da benim kendisine baktığım gibi ağzı açık bakakalırdı. Oysa, kendi önerisinin bu bayın önerisinden hiç bir farkı yok ki. Biri işçiyi kollamak, öteki tuzu kuru yardımsever bayanlarımızı korumak adına da olsa, her iki 'rica'da birbirinin aynı. Herşeyden önce bunlar birer 'rica' olduğu için, ama, aynılığın kaynaklandığı asıl nokta şu: Yazara konu yeterlidir ve bu konu ona ödünç verilebilir. Yazar da bu konuyu nereden alıyorsa orayı, kişiyi kimlerden seçiyorsa onları ya da onlardan yana bir şeyi yazar. Üstelik yazar, ödünç eşyanın içinde yaşarsa ve bu malzemeyle yola çıkarsa o malzeme romanın kendisi olur, romanı kendisiyle özdeş kılar, bu o romanda yazarın çağa, çağın insanına bakışının yerini tutar.

"İŞÇİ ROMANI" MI?

İşte, uzak yakın, malzemeden yola çıkarak önümüze sürülmek istenen, yazardan beklenen roman anlayışı bu. Romanda, çağın insanı nasıl irdeleniyor, sözkonusu edilmekten uzak. Roman nerede geçiyor? Romanda kim ve kimler var? Romanın takvimi ne? Günümüz Türk Romanı'nı anlamakta böyle tek tek yüzeysel yaklaşımlar konunun özüne inmekten kaçırıyor gözleri.

Kuşkusuz, huyunu suyunu, özelliklerini yakından tanıdığımız, yakından tanıdığımız için de roman içinde kolayca ehlileştirebileceğimiz bir roman malzememiz olmadan, roman adına pek bir şey kuramayız. Ama bu malzeme tek başına ne konudur, ne fabrikadır, ne köy ne de kent. Bu malzeme roman yazarının dünyaya bakışı doğrultusunda çağının insanına, çağına özgünlükle özgün yorumlar taşıyan herşeydir.

Ne köy romanı, ne kent romanı, ne de hele 12 Mart romanı, birer roman türüdür. Burjuva sınıfının ürünü olduğu için "burjuva romanı" diye adlandırılan roman, kendi süreci çizgisindeki kendi maddi koşullarından kaynaklanmış bir felsefeden temellenerek kendini şu ya da bu dönem içinde bu felsefenin çeşitli okullarının yazındaki sözcülerinden biri yapmıştır. Yarın işçi sınıfı kendi romanını yazacaksa, bunun adı da elbette 'işçi romanı' olmayacak, o sınıfın temellendiği felsefenin, marksist felsefenin öngördüğü diyalektik yöntemle ele alınmış insanın kendi koşulları içindeki yeni ama bir üst düzeydeki dramının romanı olacaktır. Benim daha önce sözünü ettiğim 'çağdaş duyarlığın' da (Bkz. Cumhuriyet, 6 Kasım 1976), 'bütün sorun daha çok konu almaktan çıkıyor' dememin de (Bkz. Yeni Ortam, 15 Eylül 1975) az daha açık biçimdeki anlatımı budur.

FAŞİZME KARŞI İDEOLOJİK MÜCADELE VE YILGINLIK

İbrahim GÖKDEMİR

Şurasını kabul etmek gerekir ki, Türkiye'de uzun süreden beri burjuvazinin bilinçli olarak attığı faşist maya tutmuştur. Faşist ideoloji artan bir hızla kitle tabanı kazanmaktadır. Bu özelliği ile faşist yayılma, emperyalizme bağımlı geri ülkelerde genellikle olduğu gibi, tepeden inme, devlet kurumlarının faşistleştirilmesi biçiminde uygulamaya konulurken, kitle tabanını genişleterek de gelişmektedir. İşte özellikle bu ikinci durum, emekçi hareket açısından yeni görevleri beraberinde getirmektedir.

Birçok ilerici unsurun hala faşistlerin kitle tabanı kazanması sorununu ciddiye almamasına rağmen, bugün faşist ideoloji toplumun tüm kesimlerinde taraftar kazanmaktadır. Bu oran kırsal kesimde daha yüksektir. Esnafından şoförüne kadar şehir ve kasaba orta tabakaları lümpen proletarya, gençlik kesimi de faşist demagojinin etki alanına en çok giren kesimler arasındadır. İşçi sınıfı ve memurlar, bu etkiye diğer katmanlar kadar kapılmamalarına rağmen, tehlikeden tümüyle uzak değildirler.

Önümüzdeki dönemde bir süre daha faşist ideolojinin yayılmasını sürdürmesi olasılığı güçlüdür. Çünkü faşistler, on yıldan beri güçlü sayılabilecek bir örgütlenme sağlamışlardır. Daha önemlisi büyük burjuvazinin faşist eğilimleri güçlenmiştir. Türkiye İşçi Partisi Başkanlık Kurulu'nun MC programını değerlendirmesinde de belirttiği gibi, MC programına hakim olan ideoloji MHP'nin ideolojisi olmuştur. Bilinçli olarak, orta tabakalar düzenle uyuşturulmak istenmektedir. Hükümet programından MC partilerinin faşist demagoji şeklinde yürütülecek propagandayla kitleleri şartlandırmaya çalışacağı anlaşılmaktadır. Fabrikalarda, patronlar tarafından, basım tarihleri genellikle 1977 Nisan-Mayıs'ından sonrasını taşıyan ve merkezi bir şekilde, tek yayınevi tarafından hazırlanmış, içi antikomünizm ve faşist demagoji ile dolu çok sayıda kitabın ücretsiz olarak işçi ve memurlara dağıtılmaya başlanması; öğle aralıklarında işçilere mesleki ders adı altındaanti komünist ve faşist propaganda yapılması, burjuvazinin tüm olanaklarıyla bilinçli ve örgütlü olarak ideolojik saldırıya da geçtiğini göstermektedir.

Faşizmin kitle tabanı, kazanması gerçeğini kabul ettikten sonra faşizme karşı ideolojik mücadele yürütmenin hiçbir zaman bugünkü kadar önem taşımadığını belirtmeliyiz. Bunun önemi, gereği gibi değerlendirilmeli ve bu yönde olanaklar, hata ve eksikler gözden geçirilmelidir. Tüm olanaklarına, avantajlarına rağmen faşizmin yenilebileceği unutulmamalı, ilerici güçlerin üstün olduğu alanlar ve faşizme karşı ideolojik mücadelede yerine getirilmesi gereken zorunluluklar iyi bilinmelidir.

a) Faşist demagojinin en fazla etki alanına giren toplum kesimleri titizlikle tanınmak zorundadır. Faşist demagojinin içyüzü bunlara sürekli olarak anlatılmalı, sorunlarına somut alternatif çözümler getirilmelidir. Köylülerin, küçük esnafın işsizlerin vb. sorunları dikkatle ele alınmalı, bunların kısa ve uzun vadeli çözümleri gösterilerek faşist demagoji sergilenmelidir. İşçi, emekçi öğrenci gençliğin faşizmin pençesinden kurtarılması için örgütlü bir mücadele verilmelidir. Faşistlerin kullandığı sloganlar bir bir ele alınarak çürütülmeli, faşizmin gerçek sınıfsal niteliği ortaya çıkarılmalıdır.

b) Kazanılmış mevziler bir adım gerilemeden, titizlikle savunulmalıdır. Faşizmin etkisi altına girmemiş kesimlerin faşizme karşı mücadele bilinç ve kararlılığına kavuşturulması için çaba sarfedilmeli,bu kesimlerin örgütlü saflara kazanılması için uğraşılmalı, bu potansiyel harekete geçirilmelidir.

c) Faşizme karşı ideolojik mücadele mutlaka yaygın olarak yürütülmek zorundadır. Çünkü ilerici, demokrat güçlerin ellerinde bugün milyonlarca liralık fonlar, devlet kurumları, TRT, basın vb. yoktur. Demokratik toplumsal muhalefetin gücü, örgütlülüğünde ve mücadele güveni ve inancındadır. Burjuvazinin sayısız olanaklarını yenebilmek için, ne pahasına olursa olsun, toplumun tüm kesimlerine ulaşabilmek, seslenebilmek gerekmektedir. Kabuk cesurca kırılmalı ve anti-faşist demokrasi cephesinin gür sesi toplumun tüm kesimlerine ulaştırılmalıdır. Demokrasi mücadelesinin safları genişletilmeli, faşizmin kitle tabanını daraltmak ve yoketmek için uğraş verilmelidir.

Bugün toplumun çoğu kesimi gibi ilerici güçlerin önemli bir-bölümü de umutsuzluk, panik ve yılgınlık çemberinin etkisi altına girmiştir. Faşist güçlerin taktiği de, zaten terör ve demagojiyle kendi gelişmelerini dayatarak demokratik güçleri sindirmek, eylemsizliğe, mücadele alanının dışına itmektir. Bugün okulların gidemeyen binlerce ilerici demokrat öğrenci önemli bir mücadele alanının dışında tutulmaktadır. Binlerce memur, öğretmen baskı ve kıyımla sindirilmek istenmektedir. Önder işçiler işten atma, açlık, ölüm tehdidiyle eylemsizliğe itilmek istenmektedir.

İlerici, demokrat saflardaki bu yılgınlıkta temel neden kuşkusuz MC'nin yürüttüğü baskı ve terör politikasıdır. Ancak bunda, birtakım yanlış mücadele yöntemlerinin de payı vardır.

Bugünkü umutsuzluk, sürekli olarak sahte umutlar yaratılması ve bunların arka arkaya kof çıkması sonucu yerleşiklik kazanmıştır. Bazı unsurlarca, bir burjuva partisi olan ve demokrasi mücadelesindeki yeri defalarca belirtilen CHP, uzun süreden beri "umut" olarak gösterilmiş, ancak işçi sınıfının örgütlü, politik hareketinin mücadelesinin yükselmesiyle kazanılabilecek (141-142'nin kaldırılması gibi) ileri mevziler bir burjuva partisinden beklenmiş; işçi sınıfının bağımsız politik mücadelesinin belirleyici rolü adeta unutturulmak istenmiştir.

Bugün ise, eskiden beri en çok umut üretenlerin en umutsuzlar haline düştüğü görülüyor.

Artık boş hayallerle avunmanın zamanı geçmiştir. İlerici, demokrat güçlerin, en başta kendi güçlerine güvenerek örgütlülüğü geliştirme görevi bütün çıplaklığıyla ortadadır. Faşizm toplum içinde var olmayan "hayali umut" güçleriyle yenilmez. Faşizmi yenecek güç kendi içimizde, emekçi kitlelerde, ve onların örgütlü, birleşik hareketindedir.

"Milli Kültür" İdeolojisi

Aziz ÇALIŞLAR

Marksist düşünce, işçi sınıfının temel çıkarları açısından ve onun öz dünya görüşü olarak, kendi sorunlarına yaratıcı bir bakışla kendini belli ederken, karşıt sınıfların temel çıkarlarını ve dünyagörüşlerini temsil eden ve marksist olmayan düşünce sistemlerine, felsefelere ve ideolojilere karşı da etkin bir mücadeleyi öngörür; gündemdeki egemen ideolojinin özelliklerini, önermelerini ve çelişmelerini açığa sererken, dayatılmak istenen, kültürel ve sanat görüşlerine karşı da olumsuzlayıcı eleştirel tavrını getirir.

Böylesine ele alındığında, çözümlenmesi ve karşı çıkılması gereken başlıca bir görüşün "milli kültür" olduğunu söyleyebiliriz: Çünkü, "milli kültür", bugünkü gerici, dışa-bağımlı ve şoven burjuva ideolojisinin en karakteristik yanlarından ve kategorilerinden biridir.

Batı'ya kısaca baktığımızda görürüz ki, uluslar (milliyetler değil milletler), genel olarak kapitalist sosyo-ekonomik kuruluşun gelişmesiyle birlikte ortaya çıkmış; ulusallık fikri, burjuva sınıfın topluma egemen olmaya başlamasıyla birlikte gelişmiş; ulusal kültür ve sanat, görel ve geçici de olsa, ulusal (kapitalist-burjuva) bütünlüğün kurulduğu dönemlerde doruğuna ulaşarak, klasikleşmişlerdir. Batı ülkeleri, emperyalist ülkeler haline gelince, ulusallık fikrini bırakmış, "milliyetçilik" fikrine sarılmıştır; sömürdüğü ülkelerdeki egemenliğini sürdürebilmesi için.

İşte, bizde milliyetçilik ideolojisinin çıkışı da tam bu ana rastlar. Yani, devlet yoluyla burjuvazinin yukardan yaratılmaya başlandığı ve buna koşut şekilde "milli kültür"ün ortaya atıldığı döneme. Biraz daha açarsak, "çağdaş uygarlık düzeyi"ne erişmek üzere uluslaşırken, hem Batı teknolojisini, Batı kurumlarını ve Batı kültürünü almaya, hem de aynı zamanda Batı öncesi kültürünü yaşatmaya çalıştığımız, böylelikle de "kendi kültürümüz"den çıkarak, kültür emperyalizmini yeni bir sürecine girdiğimiz evreye. Bu evrede, "milli kültür", bugün de olduğu gibi, "milliyetçi kültür"le, "manevi kültür"le, "müsbet ilimler"de "maddi kültür"le, "uygarlık"la bir ve aynı şey olarak alınmış; uygarlık, uluslararası ve biçim olarak görülürken, kültür ulusal ve bir içerik olarak görülmüştür. Bunun nedeni, çok açık ki, kültürün üretimden ve üretim ilişkilerinden bağımsız olarak ele alınışında. Yani, "uygarlık", "bilim", "teknoloji", "üretim araçları", "üretim bilgisi" (know-how) Batı'dan alınacak, onların üstüne kurulması gereken "manevi kültür" de "milli kültür" olarak değişmeden kalacak. Başka bir deyişle, değişen tarihsel koşullar içinde kendi ulusal kültürümüzü yaratacak toplumsal yapıya ve onun gerektirdiği üretim ilişkilerine dokunulmayacak, ama geleneksel düşünce biçimleri aynen sürüp gidecek. Somut gerçeğin değişen tarihsel koşullarda yeniden üretilemiyen zihin kategorilerine göre kavranmaya devam edilmesi ise ideolojilerin temellendirilmesidir aslında. Böylece, egemen sınıflarca, ideolojilerin devamına çalışılmakta, maddi üretim ilişkileri ile üretim güçleri arasındaki çatışmanın üstü örtülmekte ve "yaşam değişir düşünce değişmez, çünkü insan Türk olduğu sürece hep 'Türk gibi düşünen' insan olmalıdır" fikri bir kesin buyruk olarak öne sürülmekte; bu nedenle, kültür ile "milli kültür", "milli kültür" ile de "milliyetçi kültür" özdeşleştirilerek, yalnız bir "milli kültür ideolojisi değil", ama aynı zamanda bir "milli kültür şovenizmi" de yaratılmaktadır.

Bugün için tekbünyeli bir sınıf niteliği göstermeyen, görel ve geçici de olsa, toplumsal sınıflar arasında kendi önderliğinde ulusal bir uzlaşmayı kuramamış burjuvazinin "kendi" kültüründen, yani, "milli kültür"den söz etmesi hiç de şaşırtıcı değildir. Çünkü, ulusal kültürün başlıca bir karakteristiği onun ulusu temsil eden belli bir egemen sınıfın kültürü olmasıdır. Ama, burjuvazinin "kendi" kültürü, gerçek kültürü yok. Onun yerine, maddi üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çatışmanın üstünü zorla örtmeye, yani, sınıfsal egemenliğini geleneksel, yeniden üretilmemiş düşünce biçimleriyle korumaya çalışan, gerici bir kültür ideolojisi var. Bugün için, olsa olsa, ancak bir "aranjman kültür"den söz edilebilir. Örneğin sanatta, özellikle de müzik, sinema ve televizyonda kendini apaçık belli eden "aranjman kültür", burjuvazinin aslında yerleştirdiği kültürdür. Peki, nasıl oluyor da o zaman "milli kültür" ("milliyetçi kültür") topluma zorlanmak isteniyor; çünkü, şu çelişki çok açık ki, emperyalizmle bütünleşen ulusal(milli) kültür olamaz. Ulusal kültürlerin en büyük bir özelliği de onların anti-emperyalist oluşlarıdır. Ama, ülkemizdeki "milli kültür" ("milliyetçi kültür"), değil ulusal olmak, aslında, kültür emperyalizmi'nin ve dışa bağımlılığın temel bir önkoşulu, bir gereği, bileşken bir parçası.

"Milli kültür"ün tüm bu çelişken özellikleri, hiç kuşkusuz, burjuvazinin kendi yapısal, sınıfsal çelişmelerinden ileri geliyor. Henüz kendi ulusal kültürünü kuramamış burjuvazinin yine eksik ve tek yanlı geleneksellleşmiş düşünce biçimlerine başvuracağı, ve "milli kültür"ü gerçek bütünsellikten uzakta, tam bir gerici ve şoven bir ideoloji olarak sınıfsal bir baskı şeklinde kullanacağı apaçık ortada.

BORAN: "İVEDİ GÖREVİMİZ FAŞİZME KARŞI EYLEM BİRLİĞİ"

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GENEL BAŞKANI BEHİCE BORAN, GÖREV GAZETESİNİN SORULARINA VERDİĞİ YANITLARDA, İKİNCİ MC'NİN KURULUŞUNU HAZIRLAYAN KOŞULLARI, BAĞIMSIZLIK-DEMOKRASİ-SOSYALİZM MÜCADELESİNİN ÖNÜNDEKİ SORUNLARI DEĞERLENDİRDİ. GÖREV'İN SORULARINA TİP GENEL BAŞKANI BORAN'IN VERDİĞİ YANITLARI OKURLARIMIZA SUNUYORUZ:

☆ *İkinci MC'nin kuruluşunu hazırlayan koşulları nasıl değerlendiriyorsunuz? CHP'nin tavrı konusundaki görüşleriniz nelerdir?*

★ Seçim sonuçlarının hiç bir partiye tek başına iktidar olabilme imkânını vermemesi ve buna rağmen CHP'sinin tek başına azınlık iktidarı olmaya kalkışması 2. MC'nin kurulabilmesi yolunu açmıştır. Azınlık iktidarı parlamenter rejimlerde mümkün hükümet şekillerinden biridir; ama böyle bir hükümet kuruluşuna giden parti parlamentoya girmiş diğer bir parti veya partilerle oylamada kendisini destekleme konusunda önceden anlaşmaya varır, gerekli desteği sağlar. Böyle bir anlaşma yapıp dışarıdan desteklemeyi sağlıyamadan CHP'nin azınlık iktidarı oluşturmaya gitmesinin sonuç vermeyeceği besbelliydi. "Ecevit koalisyon teklifi etti de Erbakan kabul etmedi" gibi mazeretler geçerli değildir. "Sol bir parti, sağcı bir partiyle koalisyona gitmedi diye eleştirilemez" gibi soyut savunular da geçerli değildir. Tek başına iktidar olabilme düşünce ve niyetiyle gidilip de söz arasında koalisyon fikrini ileri sürmek, ciddi bir koalisyon girişiminin davranışı değildir. Hele güvenoyu alamayıp hükümetten düştükten sonra, Demirel ve diğer iki partinin başkanları 2.MC'yi oluşturma işine canla başla girişmişken, CHP-AP koalisyonunu önermek, MHP ile siyasal flörte girmek iddiyetten yoksun davranışlardır. Ciddiyetsizliğin de ötesinde, emekçi halk kitleleri ve demokrasinin geleceği açısından tehlikeli girişimlerdir.

CHP'nin iktidar olamayışı ve 2. MC'nin oluşturulması konusunda Ecevit ve CHP'nin "hataları", Demirel'in "beceriklilıği" ve "hesap adamı" oluşu üzerinde ileri geri çok şey söylendi. Partilerin ve liderlerin tutum ve davranışı elbette önemlidir ve etkilidir. Ama temelde belirleyici unsur sınıfsal güçlerdir. Büyük sermaye sınıfı burjuvazi ilk ağızda CHP'den yana bir görünüm vermiştir, ama şimdi açıkça anlaşılmıştır ki, büyük burjuvazi aslında CHP lehine kesin ve mutlak bir tercih yapmış değildir. Gücünü koruyan bir kesimi MC yanlısı olmayı sürdürmüştür; önemli bir başka kesimi ise bir CHP iktidarını ancak "uygun" görebilecek kadar CHP'yi tutmuştur.Büyük burjuvazi için CHP "ikinci tercih" olmaya devam etmiştir. Ayrıca büyük burjuvazinin temsilcileri 2. MC'nin oluşturulmasına hiç karşı çıkmadılar, oluşturulduktan sonra da "memnuniyetlerini" belirtmekten geri durmadılar.

Şimdi, büyük burjuvazinin önde gelen kimi temsilcilerinin seçimlerden sonra CHP iktidarından yanaymışlar gibi bir görünüm ve izlenim yaratmaları acaba hesaplı bir davranış mıydı, sorusu akla geliyor. Böyle bir hava yaratılarak CHP bugünkü Türkiye şartlarında gerçekleşmesi mümkün olmayan "azınlık hükümeti" denemesine itildi; sonuçta da "beceriksiz ve başarısız olma durumuna düşürüldü. Daha da önemlisi, güvenoyu alabilmek için sunduğu hükümet programıyla CHP büyük burjuvazice teslim alındı. CHP, AP ile koalisyona sokulup törpülenmesine gerek kalmadan kolu kanadı budanmış, hizaya getirilmiş oldu. Bir CHP iktidarı olasılığı konusunda büyük burjuvazinin içi rahattır artık. CHP'nin, hiç değilse uzunca bir süre için, hesabı görüşmüştür. Büyük burjuvazinin böyle bir hesap içinde davranmış olabileceği ihtimali elbette CHP'yi kitlelere ve demokratik gelişmeye ters düşen politikasında mazur göstermez.

☆ *Devlet kadrolarının faşistleştirilmesi işleminin hızlandığı bu dönemde MHP'nin barış çağrılarını ve şirin gösterilme çabalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?*

★ Faşist akımlar ve örgütler her yerde ve her zaman kendilerini kitlelere kabul ettirebilmek, bir kitle tabanı oluşturabilmek için "kuzu postuna bürünmüş kurt" politikası izlerler.Ancak iktidarı bütünüyle ele geçirdiklerinde "kurtluk"ları tam boy ortaya çıkar. Ama o zaman bile kitleleri oyalama ve aldatma taktikleri kullanırlar. MHP' nin barış çağrıları, "hukuk devleti" nutukları şiddetlenen saldırıları, cinayetleri perdelemek, dikkatleri bu olaylardan başka yöne çekebilmek, suçu kendi üzerinden atabilmek içindir. MHP yalnız barış çağrılarıyla değil, "büyük sermaye tahakkümü yıkılmalıdır" ve "kapitalizme karşıyız" gibi sözde "sosyalistçe" sloganlarla da kendini halk kitlelerine "şirin" gösterip onları kendi safına çekmeye çalışmaktadır.

☆ *Artan hayat pahalılığı, cinayetler ve acil dış sorunlar karşısında MC hükümeti neler yapabilir sizce?*

★ 2. MC hükümeti ne hayat pahalılığını, ne cinayetleri kökünden önleyecek, yok edecek değildir; bir ölçüde sınırlamaya çalışacaktır sadece. Bunlar ve diğer sorunlar emperyalizme bağımlı geri kapitalist düzenden doğmaktadır. Bu düzen büyük sermaye sınıfı burjuvazinin çıkarına, işçi, yoksul köylü, emekçi sınıfların zararına işlemektedir; onları sömürmektedir. Fiyat artışlarıyla sermaye sınıfı daha zenginleşmekte, işçi, emekçi sınıflar daha da yoksullaşmaktadır. Baskılar, silahlı saldırılar, cinayetler de bu haksız, bu adaletsiz düzeni zorla dayanarak ayakta tutabilmek, sürdürebilmek içindir. İşçi emekçi kitlelerin, yurtsever aydınların ve gençliğin direnişlerini kırabilmek için büyük sermaye sınıfları ve onların partileri, politikacıları şiddet ve dehşet yöntemlerine baş vurmaktadırlar.

İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ DÖNEMDE GÜNCEL, İVEDİ GÖREV, EMPERYALİZME VE FAŞİZME KARŞI YURTSEVER DEMOKRAT GÜÇLERİN İŞ VE EYLEM BİRLİĞİNİ ÖRGÜTLEMEKTİR. GENEL ÇAĞRILARIN VE KENDİ BAŞINA GİRİŞİLEN PARALEL EYLEMLERİN ÖTESİNDE, SOMUT ÖRGÜTLENME, DAYANIŞMA, EŞ GÜDÜMLÜ EYLEM BİÇİMLERİ GERÇEKLEŞTİRİLMELİDİR.

☆ *TİP'in seçim öncesi görüşleri günden güne doğrulanıyor. Faşizmin tırmandığı bu dönemde Türkiyesosyalit hareketinin önündeki görevler nelerdir?*

★ Faşizmin ve ulusal bağımsızlığın kaynağı sınıfsaldır. Büyük sermaye sınıfı burjivazi emperyalizmle iş ve çıkar birliğindedir. Bu birleşik güç sömürü düzenin sürdürebilmek için halk kitlelerinin sesini kısmak, direnişini bastırmak çabasındadır. Bunun için bir baskı yönetimi geliştirilmekte, demokratik hak ve özgürlükler kısıtlanmakta ve daha da kısıtlanmak istenmektedir. Ulusal bağımlılığın ve faşizmin kaynağı sınıfsal olduğu gibi, buna karşı direnecek ve ülkeyi hem emperyalizme bağımlılıktan, hem faşizmden kurtaracak güç de sınıfsaldır. Bu güç, işçi sınıfı ve müttefiki kol ve kafa emekçisi, köylü kentli kitlelerdir. Bunlar nüfusun ezici çoğunluğudur. Ama sayıların çokluğu, kendi başına, fazla bir güç oluşturmaz. Örgütlenip birleşmek, mücadelede dayanışmayı, birlikteliği sağlamak şarttır. Ancak örgütlü, birleşik güç yenilmez.

"Cepheleşmeyi önlemek", "iç barışı sağlamak" gibi sözde gerekçelerle yurtsever, demokratik güçlerin iş ve eylem birliğine, dayanışmasına karşı çıkmak, sömürülen ve ezilen halka değil, sömüren ve ezen işbirlikçi büyük sermayeye hizmettir.

Türkiye sosyalist hareketinin temel ve sürekli görevi işçi sınıfını ve müttefiki emekçi kitleleri örgütleyip bilinçlendirmek, bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesine sokmaktır. Bu görev hiçbir zaman ikinci plana atılmamak şartıyla, içinde bulunduğumuz dönemde güncel ivedi görev, emperyalizme ve faşizme karşı yurtsever demokrat güçlerin iş ve eylem birliğini örgütlemektir. Genel çağrıların ve kendi başına girişilen paralel eylemlerin ötesinde, somut örgütlenme, dayanışma, eş güdümlü eylem biçimleri gerçekleştirilmelidir. Türkiye İşçi Partisi bu konuda üzerine düşeni yapmaya kararlıdır ve gerekli girişimleri planlamaktadır.